

Handboek enteralia

het toedienen van orale geneesmiddelen aan
patiënten met een sonde of slikklachten

Voorwoord	pagina 5
Verantwoording	pagina 6
Algemene informatie	
Belangrijkste punten	pagina 8
1 Inleiding	pagina 10
2 De geneesmiddelvorm	pagina 11
2.1 Gewone tabletten	pagina 12
2.2 Gewone capsules	pagina 12
2.3 Vloeibare toedieningsvorm	pagina 13
2.4 Gereguleerde afgifte	pagina 13
2.5 Maagsap-resistente coating	pagina 14
3 Het geneesmiddel zelf	pagina 15
3.1 Risicovolle stoffen	pagina 15
3.2 Slechte smaak	pagina 19
3.3 Gastro-intestinale bijwerkingen	pagina 19
3.4 Onverenigbaar met voeding	pagina 19
3.5 NSAID's	pagina 19
4 Invloed van voedsel	pagina 21
5 Het toedientijdstip in relatie tot de maaltijd	pagina 22
5.1 Tijdens de maaltijd innemen	pagina 22
5.2 Op lege/ nuchtere maag innemen	pagina 22
5.3 Niet tegelijkertijd toedienen met voeding	pagina 23
6 Geneesmiddelen per sonde	pagina 24
6.1 Een deel van de orale route wordt overgeslagen	pagina 25
6.2 Beïnvloeding van de stabiliteit van voeding en /of geneesmiddel	pagina 25
6.3 Verstopping van de sonde	pagina 26
6.4 Adsorptie aan de sonde	pagina 29
7 Microbiologie en hygiëne	pagina 30

Enteralijst: A - Z

Enteralijst: A - Z pagina 31

Procedure geneesmiddelen via de sonde

- 1 Beoordeling medicatie via orale route** pagina 92
- 2 Voor toediening gereed maken**
- methode A: met handwarm water pagina 94
  - methode B: met warm water pagina 95
  - methode C: met tablettenvermaler (Pill mill) pagina 96
  - methode D: suspensie maken: MUPS pagina 97
  - methode E: openen: harde capsules pagina 98
  - methode F: verdunnen vloeibare orale geneesmiddelen pagina 98
  - methode G: bruistabletten pagina 99
  - methode H: injectievloeistoffen en poeder voor injectie pagina 99
- 3 Toedienen via de sonde** pagina 100

Retourformulier en wijzigingen t.o.v. vorige druk

Retourformulier pagina 102

Wijzigingen t.o.v. vorige druk pagina 103

Colofon:

Isala klinieken, afdeling Klinische farmacie
Dokter van Heesweg 2
Postbus 10400
8000 GK Zwolle
t (038) 424 54 25
f (038) 424 76 85
e-mail: handboekenterialia@isala.nl

ISBN: 90-808564-1-X (NUR: 862)
Artikel nr Isala klinieken: K144669 / 0904

Zwolle, 2e druk, september 2004

Illustraties &
vormgeving: Yvonne Bouwmeester & Mark Monsma Zwolle
markmonsma@planet.nl
Drukwerk: Upmeyer, Zwolle

Voorwoord

Het komt in het ziekenhuis regelmatig voor dat patiënten door slikklachten of door de aanwezigheid van een sonde orale medicatie (enteralia) niet meer goed kunnen innemen. De meest voor de hand liggende oplossing lijkt dan om tabletten te verpulveren en/of capsules te openen, zodat het geneesmiddel als poeder toegediend kan worden. Dit kan echter tot verschillende problemen leiden. Dit handboek is bedoeld om duidelijkheid te verschaffen over het optimaal doseren van orale geneesmiddelen aan bovengenoemde groep patiënten.

In het eerste deel van dit handboek wordt algemene informatie gegeven over het op juiste wijze toedienen van orale medicatie.

In het tweede deel van het handboek is een geneesmiddelenlijst opgenomen met praktische informatie over de meest gangbare orale geneesmiddelen. Per geneesmiddel wordt informatie gegeven over de (on)mogelijkheden bij het oraal toedienen hiervan, het al dan niet mogen verpulveren van tabletten en het al dan niet mogen openen van capsules. Ook worden in sommige gevallen alternatieve doseervormen of farmacotherapeutische alternatieven vermeld. Daarnaast worden specifieke toedieninstructies gegeven. Voor alle duidelijkheid: deze lijst bevat ook geneesmiddelen die **niet** in het formularium van de Isala klinieken voorkomen. Tot slot is achterin het handboek een procedure opgenomen voor het toedienen van geneesmiddelen via een sonde.

Voor vragen of opmerkingen kunt u contact opnemen met de dienstdoende ziekenhuisapotheker (8:30-18:00 uur 7006 [loc. SZ] en 4535 [loc. WL], overige tijden via de telefooncentrale).

In deze tweede druk is een aantal correcties in de Enteralialijst doorgevoerd. Wij maken u er graag op attent dat het handboek inmiddels ook verkrijgbaar is als pdf.

Veel gebruiksplezier toegewenst namens de vakgroep Klinische farmacie en het Voedingsteam Isala klinieken!

September 2004,
Liesbeth Bosma, ziekenhuisapotheker i.o.

Sake Boersma, voedingsverpleegkundige
Thea Heijenbrok, ziekenhuisapotheker

Informatie uit dit handboek mag door andere ziekenhuizen en gezondheidsinstellingen, onder eigen verantwoording, overgenomen worden.

Bij het schrijven van de inleiding is ondermeer gebruik gemaakt van:

- WINAP/LNA procedures over sondevoeding en geneesmiddelen (2002)
- Medicatiebegeleiding/Medisch-farmaceutische achtergronden van een verantwoord geneesmiddelengebruik (WinAp/KNMP, 1990)
- Nutricia brochure sondevoeding en geneesmiddelen (maart 2000).

Bij het opstellen van de enteralijst is mede gebruik gemaakt van reeds bestaande lijsten, te weten:

- Lijst Atrium Medisch Centrum Heerlen
- Nutricia brochure sondevoeding en geneesmiddelen 2000
- Lijst Medisch Centrum, Leeuwarden
- Lijst thuiszorg Icare 2001, Zwolle
- Lijst Isala klinieken, Zwolle
- Lijst Ziekenhuis Gelderse Vallei, Ede
- Lijst Spittaal, Zutphen
- Internetsite VU Medisch Centrum/Apotheek:
<http://www.vumc.nl/apotheek/professionals/sonde>

Artikelen:

- Engle KK et al: Techniques for administrering oral medications to critical care patients receiving continuous enteral nutrition. Am J Health-Syst Pharm 1999 (56): 1441-44
- Bagchus WM et al: Important effect of food on the bioavailability of oral testosterone undecanoate. Pharmacotherapy 2003; 23 (3): 319-325
- White CM et al: Delivery of esomeprazole magnesium enteric-coated pellets through small caliber and standard nasogastric tubes and gastroonomy tubes in vitro, Am J Health-Syst Pharm 2002 (59): 2085-88

Dit handboek is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld; desondanks is het mogelijk dat er fouten in de tekst aanwezig zijn. De afdeling Klinische farmacie ontvangt daarom graag (ook van buiten het ziekenhuis) reacties op dit handboek. Mail uw op- of aanmerkingen en eventuele voorstellen ter verbetering naar handboekenteralia@isala.nl. Het kan natuurlijk ook schriftelijk. Een formulier hiervoor is achterin het handboek opgenomen.

Met dank aan

André Klappe

applicatiebeheerder/kwaliteitsmanager, afdeling Klinische farmacie voor het ontwerpen van de Access®-database.

Hans Beukhof

internist

Gijsje Boeke

ziekenhuisapotheker

Indra Chedoe

ziekenhuisapotheker i.o.

Kitty Flobbe

Hans Harting

manager, ziekenhuisapotheker

Peter ter Horst

ziekenhuisapotheker

Frank Jansman

ziekenhuisapotheker

Hans Kieft

internist-intensivist

JanCees van Niel

ziekenhuisapotheker

Gabriëla Sabadi

ziekenhuisapotheker i.o.

Gerben Veen

ziekenhuisapotheker

André Wieringa

apotheker

Belangrijkste punten

Algemeen

Bekijk bij patiënten met een sonde die orale geneesmiddelen krijgen de (on)mogelijkheden zorgvuldig.

Gebruik hiervoor het stroomschema en de enteralijst.

Voorkom verpulveren van tabletten en het openen van capsules zoveel mogelijk.

Bij een andere toedieningsweg is de dosering per toediening en/of het doseerinterval vaak anders.

Lees voor het toedienen van geneesmiddelen via een sonde, de procedure **geneesmiddelen via de sonde**.

Geneesmiddelvormen

Tabletten en capsules met gereguleerde afgifte niet verpulveren of openen. Pas bij omzetten naar normale tabletten de keerdosering en doseerfrequentie aan.

Tabletten en capsules met een maagsap-resistente coating niet verpulveren of openen, tenzij toegediend via een duodenumsonde.

Voorkom bij oraal toedienen van injectievloeistoffen verwarring met parenteraal toedienen.

Het geneesmiddel zelf

Risicovolle stoffen:

- **reproductietoxische stoffen:** Verpulveren is mogelijk, ook door zwangeren. Blootstelling zo laag mogelijk houden (maatregelen beschreven in paragraaf 3.1.A.).
- **kankerverwekkende stoffen en mutagene stoffen:** Blootstelling voorkomen. Verpulveren, openen of delen is niet toegestaan.
- **sensibiliserende stoffen:** Handschoenen dragen.

Bij slikklachten een **slechte smaak** desgewenst maskeren met een zoete smaak.

Het toedientijdstip

Inname tijdens of direct na de maaltijd voorkomt mogelijke maag-darm bezwaren.

Inname op een lege maag is nodig indien het geneesmiddel zo snel mogelijk in de bloedbaan terecht moet komen en/of indien voedsel de opname sterk vermindert.

Controleer bij een patiënt met een maagsonde voor toediening eventuele retentie in de maag.

Invloed van voedsel

Voedsel vertraagt de opnamesnelheid van een geneesmiddel.

Het effect van voedsel op de beschikbaarheid van het geneesmiddel varieert. Dit is afhankelijk van de eigenschappen van het geneesmiddel.

Voorkomen verstopping van de sonde

Houdt de volgende regels aan:

Zo min mogelijk geneesmiddelen door de sonde geven.

Geneesmiddelen niet met sondevoeding mengen, tenzij de enteralialijst aangeeft dat dit kan.

Tijdens toedienen van geneesmiddelen de voeding altijd stopzetten.

Dikke dranken verdunnen met water.

De sonde altijd goed doorspoelen, zie voor doorspoelregels tabel 5, paragraaf 6.3.D.

Volg verder de **procedure geneesmiddelen via de sonde**.

Hygiëne

Geneesmiddelen voor door de sonde hygiënisch klaarmaken (schone handen en hulpmiddelen).

Direct na gereedmaken toedienen, zodat geen microbiologische groei kan optreden.

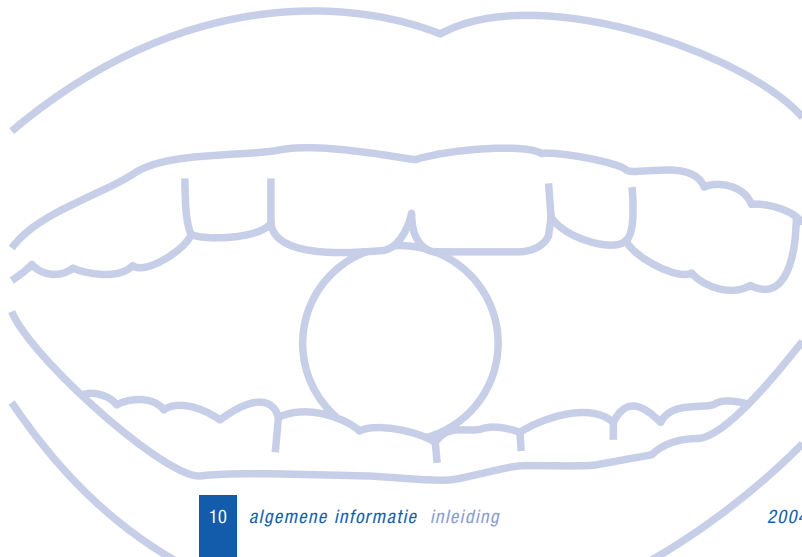
Hoewel meer dan 60% van de in Nederland beschikbare geneesmiddelen oraal gegeven wordt, krijgt de vraag hoe deze geneesmiddelen op een juiste wijze toegediend moeten worden meestal weinig aandacht. Een goed inzicht in factoren die de opname van orale geneesmiddelen en daarmee het uiteindelijke effect kunnen beïnvloeden, is hierbij van belang.

Algemeen geldt dat de orale toedieningsroute de voorkeur geniet, tenzij dit door bijvoorbeeld een slechte geestelijke toestand, een buikoperatie of kans op aspiratie niet mogelijk is.

Met name bij patiënten die sondevoeding krijgen, dienen de mogelijkheden en onmogelijkheden van orale toediening zorgvuldig bekeken te worden (zie hiervoor het stroomschema achterin dit handboek).

Een aantal verschillende aspecten is van belang bij orale medicatie:

- 1 De farmaceutische formulering, ofwel de geneesmiddelvorm.
- 2 Het geneesmiddel zelf.
- 3 Invloed van voedsel en vloeistof op de opname van het geneesmiddel en daaruit voortvloeiend:
- 4 Invloed van het toedientijdstip in relatie tot de maaltijd op de opname van het geneesmiddel.
- 5 Een aantal specifiek beperkende factoren bij het toedienen per sonde.
- 6 Microbiologie en hygiëne.

In tabel 1 staan alle mogelijke orale farmaceutische formuleringen weergegeven. Indien de eigenschappen van het geneesmiddel dit mogelijk maken, mogen de meeste vormen via de sonde toegediend worden. Achterin dit handboek staat hoe de verschillende geneesmiddelvormen gereed gemaakt kunnen worden voor toediening via de sonde (Procedure geneesmiddelen via de sonde / voor toediening gereed maken). Hieronder worden een aantal geneesmiddelvormen apart besproken.

<i>tabel 1</i> Orale geneesmiddelvormen
• bruistabletten
• dragees
• dranken en suspensies
• granulaat
• zachte capsules (niet te openen)
• harde capsules
• korrels
• omhulde tabletten en capsules (maagsapresistent of met gereguleerde afgifte)
• orodispergeerbare tabletten
• poeders
• tabletten (al dan niet met coating)
• zuigtabletten omhulde tabletten en capsules (maagsapresistent of met gereguleerde afgifte)
• orodispergeerbare tabletten
• poeders
• tabletten (al dan niet met coating)
• zuigtabletten

2.1 Gewone tabletten

Gewone tabletten zijn ontworpen om in de maag onmiddellijk uiteen te vallen en op te lossen, zodat het geneesmiddel vrij kan komen. Deze tabletten kunnen dus verpulverd worden en als zodanig toegediend worden. Men dient zich echter wel te realiseren dat het toedienen van verpulverde tabletten de belangrijkste oorzaak van verstopping van de sonde vormt.

De meest gebruikte methode is het verpulveren van een tablet, waarna het poeder met water tot een vloeibaar ‘papje’ (suspensie) geroerd wordt. Dit papje wordt met behulp van een spuit via de sonde aan de patiënt toegediend (methode C uit de procedure voor toediening gereed maken). Deze werkwijze kan echter niet klakkeloos toegepast worden, omdat het onnauwkeurig, arbeidsintensief en mogelijk onbetrouwbaar is. Het verpulveren van tabletten kan soms zelfs gevaarlijk zijn (zie paragraaf 3.1).

De beste methode bij het toedienen van tabletten via een sonde is **om de tablet met behulp van warm water in de spuit uit elkaar te laten vallen** (methode A of B). Deze methode is zorgvuldiger, hygiënischer, en er vindt minder blootstelling plaats. De kans op verstopping blijft echter even groot. Bovendien is deze methode alleen geschikt voor tabletten die relatief snel uit elkaar vallen.

2.2 Gewone capsules

Er zijn harde en zachte capsules. Harde capsules kunnen veelal gewoon geopend worden, waarna de inhoud gegeven kan worden. Het is niet nodig het poeder uit de capsule verder te verpulveren (soms zelfs onwenselijk!).

Zachte capsules zijn volledig gesloten en bevatten een vloeistof. Men zou de inhoud van de capsule met een spuit en een korte, dikke naald uit de capsule kunnen zuigen, of na het lekprikken van de capsule de inhoud uit de capsule drukken. Echter op deze manier wordt lang niet de volledige inhoud verwijderd. Beter is om de capsule in warm water te laten oplossen (methode B). In de enteralialijst wordt bij zachte capsules veelal een alternatieve toedieningsvorm gegeven.

2.3 Vloeibare toedieningsvorm

Vloeibare toedieningsvormen verdienen de voorkeur bij toepassing via de sonde. Veel dranken en suspensies zijn echter bedoeld voor gebruik bij kinderen en bevatten grote hoeveelheden suiker of sorbitol. Een ander probleem kan zijn dat de vloeistof te stroperig is. Dit kan eenvoudig opgelost worden door de vloeistof voor toediening te verdunnen.

Ook kan er soms uitgeweken worden naar het oraal toedienen van injectievloeistoffen. Dit kan alleen als dit als zodanig in de enteralialijst is opgenomen of door de ziekenhuisapotheker is aangegeven dat dit mogelijk is. Indien gebruik gemaakt wordt van injectievloeistoffen, dient verwarring met het parenteraal toedienen hiervan ten alle tijden voorkomen te worden. Immers de orale dosering kan afwijken van parenterale dosering.

Als een geneesmiddelvorm niet geschikt is om verpulverd toegediend te worden en er geen geschikt alternatief in de handel is dan kan de apotheek in sommige gevallen een drankje maken. In de enteralialijst is dit dan als zodanig vermeld ('Individuele bereiding'). Houdt er rekening mee dat een dergelijke 'individuele bereiding' apart bereid moet worden en dat dit dus tijd kost.

2.4 Gereguleerde afgifte

Geneesmiddelen met een vertraagde en dus gereguleerde afgifte geven de werkzame stof gedurende lange tijd gelijkmatig af. De tabletten bevatten soms het equivalent van 2-3 normale doses van het geneesmiddel. Het aantal doseringen per dag wordt zo aanzienlijk teruggebracht. **Wanneer deze tabletten of capsules verpulverd worden, gaat het vertraagde-afgiftesysteem verloren.** De totale hoeveelheid geneesmiddel komt in één keer beschikbaar voor absorptie in de bloedbaan en daardoor kunnen toxische effecten ontstaan. Bovendien neemt de duur van de werking af.

In tabel 2 staat een opsomming weergegeven van mogelijke achtervoegsels bij gereguleerde afgifte preparaten.

Echter, niet altijd is in de naamgeving terug te vinden of men te maken heeft met een vertraagde afgifte vorm!

tabel 2 Achtervoegsels gereguleerde afgifte

- retard
- mga (met gereguleerde afgifte)
- durette
- long acting
- CR (Controlled Released)
- Chrono
- MS (voorvoegsel)
- XR
- OROS (Oral Osmotic System)
- ZOC (Zero Order Control)
- SR (Slow Release)
- HBS (hydrodynamically balanced system)

Achtervoegsels maagsap-resistente coating

- E.C. (enteric coated)
- MSR (Maagsap-resistent)
- tabletten (al dan niet met coating)
- zuigtabletten

2.5 Maagsap-resistente coating

Sommige tabletten en capsules hebben een maagsap-resistente coating. Deze capsules en tabletten zijn bedoeld om de maag te passeren zonder uiteen te vallen. Dit kan twee verschillende oorzaken hebben. De eerste mogelijkheid is dat het geneesmiddel niet bestand is tegen maagzuur en/of pancreasenzymen, de coating dient dan als bescherming tegen dit maagzuur en de pancreas-enzymen. Maar ook het omgekeerde kan gelden: het maagslijmvlies kan geïrriteerd raken door het geneesmiddel. De coating dient dan als bescherming van de maagwand. In het eerste geval geeft het verpulveren van de laag een onderdosering en in het tweede geval een verhoogde kans op gastro-intestinale bijwerkingen.

Maagsap-resistente tabletten en capsules mogen niet verpulverd worden bij een maagsonde, of bij slikklachten, maar wel bij een duodenumsonde.

Naast eigenschappen van de geneesmiddelvorm, zoals besproken in het vorige hoofdstuk kunnen de eigenschappen van het geneesmiddel zelf ook van belang zijn.

Hierbij valt te denken aan:

- 1 Risicovolle eigenschappen
- 2 De smaak van het geneesmiddel
- 3 Gastro-intestinale bijwerkingen
- 4 Binding aan voedingsbestanddelen.

In de enteralialijst zijn de eigenschappen per stof zoveel mogelijk weergegeven.

3.1 Risicovolle stoffen

De gezondheidsrisico's van een toxische (=giftige) stof worden bepaald door de schadelijke eigenschappen van de stof en door de duur en mate van blootstelling (**risico = toxiciteit x mate van blootstelling x duur van blootstelling**).

Bij het voor toediening gereedmaken van een dergelijk geneesmiddel geldt dat blootstelling zo veel mogelijk vermeden dient te worden.

Dit kan door de volgende algemene voorzorgsmaatregelen:

- het dragen van handschoenen
- poeder zo min mogelijk in ademen.

Risicovolle stoffen zijn nader onder te verdelen in de volgende categorieën:

- reproductietoxische stoffen (voor de voortplanting giftige stoffen)
- kankerverwekkende stoffen,
- mutagene stoffen (stoffen die schade kunnen veroorzaken aan het erfelijk materiaal in de geslachtscellen).
- sensibiliserende stoffen.

3.1a Reproductietoxische stoffen

Bij blootstelling aan deze stoffen **is tot een bepaalde ondergrens geen schadelijk effect te verwachten**. Risico's gelden uiteraard met name voor zwangeren. Er kan volstaan worden met algemene veiligheidsmaatregelen, waarbij blootstelling zoveel mogelijk vermeden wordt:

- Inademing zoveel mogelijk voorkomen.
- Indien er een vloeibare vorm voorhanden is dan deze gebruiken.
- Indien er geen vloeibare vorm voorhanden is, zoveel mogelijk gebruik maken van methode A of B / procedure 'voor toediening gereed maken' (zie aldaar).
- Aanraking van het geneesmiddel voorkomen door het dragen van handschoenen.

Omdat het niet altijd bekend is wat de risico's van een bepaald geneesmiddel voor het ongeboren kind zijn, geldt het **advies om bij zwangerschap de hiervoor genoemde maatregelen bij alle geneesmiddelen te volgen**.

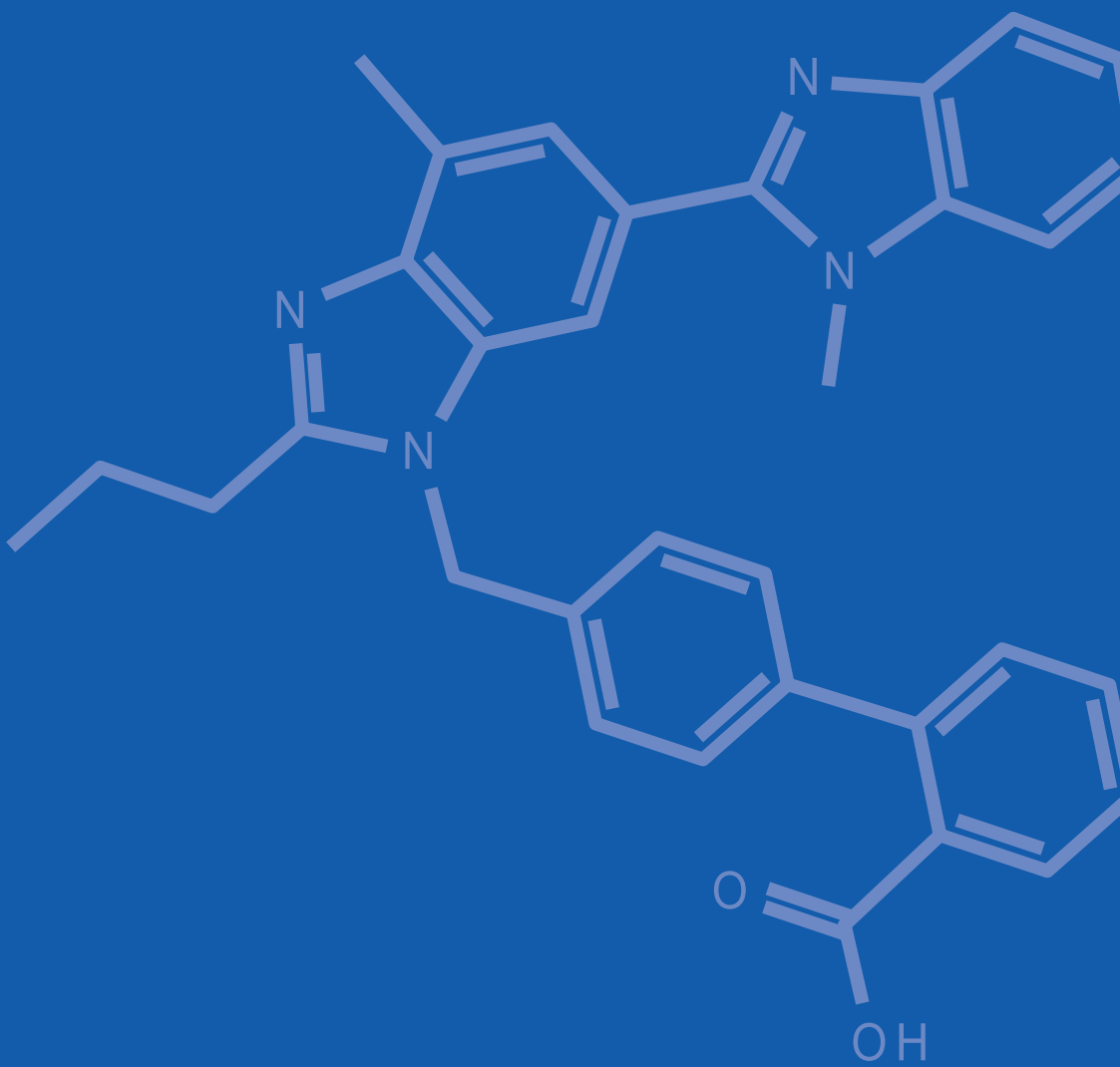
De enteralijst biedt geen informatie over het al dan niet reproductietoxisch zijn van het geneesmiddel.

In een enkel geval (bijv. finasteride en thalidomide) wordt het risico voor zwangeren dermate groot geacht, dat blootstelling, hoe gering ook, als ongewenst wordt beschouwd. Dit staat in de enteralia lijst als volgt weergegeven: 'Mag niet verpulverd worden door zwangeren'.

Voor informatie per geneesmiddel wordt verwezen naar het farmacotherapeutisch kompas, waar gebruik gemaakt wordt van de zogenaamde Zweedse zwangerschapsindeling. Dit Zweedse systeem is gericht op het zelf innemen van de medicatie. Het risico voor iemand die het geneesmiddel slechts voor toediening gereed maakt (oplossen, verpulveren etc.) is vele malen kleiner, zoniet nihil.

O.a. antibiotica, anti-epileptica, ACE-remmers, benzodiazepinen, hormoonpreparaten, lithium en cytostatica zijn geneesmiddelen die volgens het Zweedse systeem (mogelijk) reproductietoxisch zijn (categorie B3, C en D).

3.1b Kankerverwekkende en mutagene stoffen

Blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene stoffen kent geen minimale ondergrens. **Blootstelling moet simpelweg *altijd bij iedereen voorkomen worden***:

- Het is niet toegestaan om de tabletten en capsules met blote handen aan te raken.
- Openen, breken en/of verpulveren van tabletten en capsules is niet toegestaan.
- Indien een dergelijk middel toch aan een patiënt met slikklachten of een sonde gegeven moet worden, wordt dit zoveel mogelijk door de apotheek afgeleverd in de vorm van een drank (afgeleverd in een wegwerpspuitje).
- Indien dit bereidingstechnisch onmogelijk is, wordt in overleg met de dienstdoende apotheker een ander alternatief gezocht.
- Aanraking van dranken dient voorkomen te worden door het dragen van handschoenen.

Zie ook de protocollen 'het toedienen van cytostatica bevattende dranken' en 'het toedienen van cytostatica in de vorm van tabletten / capsules' op het Intranet.

3.1c Sensibiliserende stoffen

Sensibiliserende stoffen kunnen overgevoeligheid veroorzaken zodat het lichaam bij een volgend contact met de stof gevoeliger reageert (zoals bij een allergische reactie). Een bekend voorbeeld hiervan zijn de antibiotica.

Sensibilisatie kan voorkomen worden door blootstelling (met name via de huid) zoveel mogelijk te vermijden. Dit kan door het dragen van handschoenen. Verder kunnen eventueel maatregelen, zoals beschreven bij de reproductietoxische stoffen, genomen worden.

In de enteralijst is verder geen rekening gehouden met de sensibiliserende eigenschappen van stoffen.

3.2 Slechte smaak

Natuurlijk is slechte smaak geen probleem bij sondevoeding, maar dit kan wel een probleem zijn bij het vermalen van tabletten en/of openen van capsules bij patiënten met slikklachten.

Veelal betekent een slechte smaak een bittere smaak. Afhankelijk van de 'intensiteit van de slechte smaak' kan deze in meer of mindere mate gemaskeerd worden met een zoete smaak, bijvoorbeeld appelsap, appelmoes of een zoete siroop.

3.3 Gastro-intestinale bijwerkingen

Diverse geneesmiddelen kunnen aanleiding geven tot maagklachten. In sommige gevallen gebeurt dit zo frequent dat het geneesmiddel in een speciale maagsapresistente vorm wordt geleverd. In andere gevallen wordt er een specifiek doseeradvies gegeven (zie ook 'tijdens de maaltijd innemen'). Veelal is bij lichte tot matige maagklachten een niet-lege maag voldoende om gastro-intestinale bijwerkingen te voorkomen.

3.4 Onverenigbaar met voeding

Sommige geneesmiddelen zijn onverenigbaar met bepaalde bestanddelen van voeding. Veelal is het probleem bij een dergelijke interactie dat het geneesmiddel geadsorbeerd wordt aan de voeding en daardoor minder goed wordt opgenomen (zie ook: 'Niet tegelijkertijd toedienen met voeding').

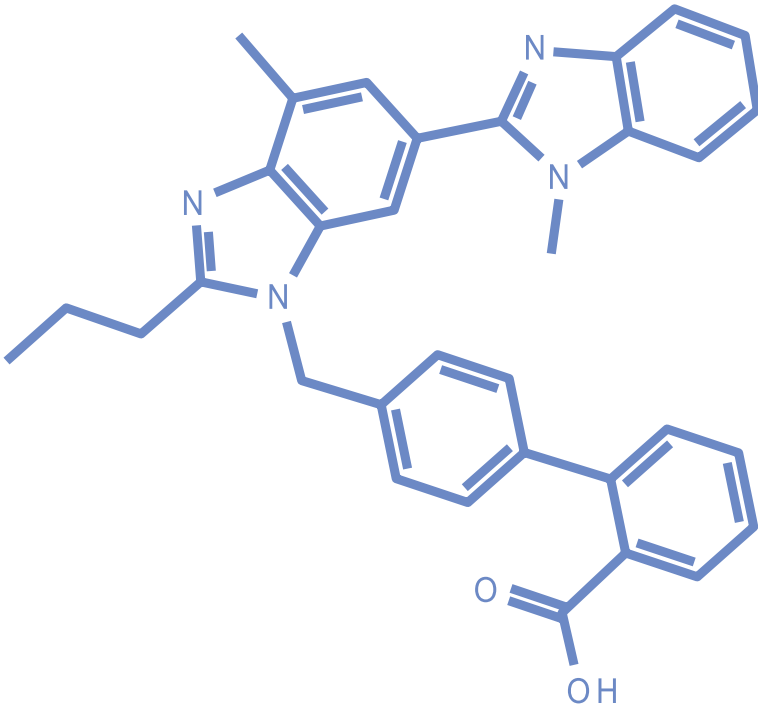
3.5 NSAID's

Een probleem van alle NSAID's (ibuprofen, diclofenac, naproxen etc.) is dat zij frequent aanleiding geven tot maagklachten. Dit kan zowel door het directe effect op het maagslijmvlies als door een systemisch effect (ook zetpillen kunnen aanleiding geven tot maagbezwaren). Om het risico op maagklachten te minimaliseren zijn NSAID's in allerlei formuleringen op de markt gebracht. Daarnaast bestaan er verschillende doseeradviezen.

Hieronder een kort overzicht van de mogelijkheden om een direct effect op het maagslijmvlies te voorkomen:

- 1 Een tablet met een maagsapresistente coating.
- 2 Gebruik van een andere toedieningsweg.
- 3 Inname tijdens of vlak na de maaltijd.
- 4 Inname met voldoende water (snellere maagpassage + opname)
- 5 Inname als bruis tablet of oplosschet op de lege maag om een goede en snelle absorptie en een korte contacttijd van het NSAID met het maagslijmvlies te bewerkstelligen.

Een ander bekend probleem van NSAIDs is dat zij frequent aanleiding geven tot nierfunctiestoornissen, en water- en zout- retentie. Daarom dient **bij patiënten** met nier-, lever-, en hart-aandoeningen **die tevens een sonde krijgen** of slikklachten ontwikkelen **allereerst de indicatie heroverwogen te worden.**

Voedsel kan op verschillende manieren de opname en daarmee de biologische beschikbaarheid van geneesmiddelen beïnvloeden.

Voedsel vertraagt de maaglediging waardoor de opnamesnelheid van een geneesmiddel belangrijk kan verminderen. Omdat voedsel vervolgens de darmpassage vertraagt kan dit de biologische beschikbaarheid van het geneesmiddel beïnvloeden (zowel positief als negatief). Voedsel vormt verder een mechanische barrière in de dunne darm en kan op die manier de opname verminderen.

Een andere mogelijkheid is dat sommige voedselbestanddelen met sommige geneesmiddelen een binding kunnen aangaan (bijv. tetracyclines met calcium) waardoor de opname minder wordt. Verder kan vetrijk voedsel de oplosbaarheid van een vetoplosbaar geneesmiddel verhogen en daarmee de opname. Tot slot vermindert voedsel tijdelijk het vermogen van de lever om grote hoeveelheden van basische geneesmiddelen (bijv. hydralazine, labetalol, metoprolol en propranolol) om te zetten tijdens de eerste passage van het geneesmiddel door de lever (het zgn. first-pass effect), met als gevolg een verhoogde beschikbaarheid van het geneesmiddel.

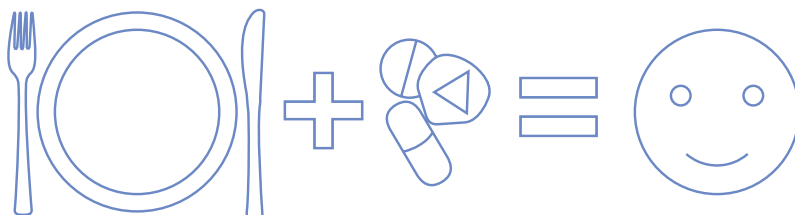
Een ander belangrijk aspect is de farmaceutische formulering. Het gunstige effect van voedsel op de opname van o.a. propranolol gaat verloren als propranolol als gereguleerd afgifte preparaat gegeven wordt.

Tot slot is er nog het effect van water op de opname. Heel algemeen kan gezegd worden dat **hoe meer water genuttigd wordt, hoe sneller en soms beter het geneesmiddel wordt opgenomen.**

Het toedientijdstip in relatie tot de maaltijd

Het juiste toedientijdstip ten opzichte van de maaltijd is afhankelijk van:

- 1 Het effect van voedsel en vloeistof op opname en opnamesnelheid van het geneesmiddel in het maagdarmkanaal.
- 2 Bijwerkingen, zoals misselijkheid, irritatie of beschadiging van het maagdarmslijmvlies.

5.1 Tijdens de maaltijd innemen

In de praktijk worden geneesmiddelen vaak tijdens de maaltijd ingenomen.

Redenen hiervoor kunnen zijn:

- 1 Verminderen van het risico op gastro-intestinale irritatie.
- 2 Een langzame, geleidelijke opname is gewenst.
- 3 Een vermindering van het first-pass effect is gewenst.
- 4 Makkelijk om te onthouden.

Innemen op de volle maag of tijdens de maaltijd innemen houdt in dat het geneesmiddel tijdens of vlak na de maaltijd ingenomen dient te worden.

5.2 Op lege/ nuchtere maag innemen

Er zijn ook geneesmiddelen die op een lege maag ingenomen dienen te worden.

Dit kunnen geneesmiddelen zijn waarbij:

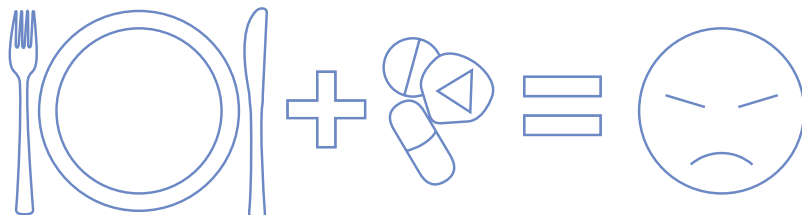
- 1 De snelheid van opname van groot belang is.
- 2 De biologische beschikbaarheid bij inname op de lege maag aanmerkelijk groter is.

Voorbeelden van middelen waarvoor dit geldt zijn: cefalexine, erythromycine (base en steeraat), levothyroxine, lincomycine, penicilinen, sotalol.

Een probleem vormen de stoffen die beter opgenomen worden op de lege maag, maar daarnaast nogal eens aanleiding geven tot maagdarfstoornissen. Voorbeelden hiervan zijn: acetylsalicylzuur, ferrozouten, isoniazide en rifampicine.

Indien een geneesmiddel op de lege / nuchtere maag ingenomen dient te worden, moet men uitgaan van 30 minuten tot 1 uur voor en tot 2-3 uur na voedsel of melk.

Controleer bij een patiënt met een maagsonde voor toediening eventuele retentie in de maag.

5.3 Niet tegelijkertijd toedienen met voeding

Bij een dergelijke tekst is er sprake van een interactie (onverenigbaarheid) met voedsel. Sondevoeding dient in een periode van 2 uur voor tot 2 uur na de geneesmiddelengift gestaakt te worden.

Zie ook: Geneesmiddelen per sonde / Beïnvloeding stabiliteit voeding en/of geneesmiddel).

Het toedienen van geneesmiddelen via een sonde kent een aantal beperkingen.

tabel 3 beperkingen bij toedienen per sonde

- deel orale route overgeslagen
- opname afhankelijk van de vullingstoestand van de maag
- beïnvloeding stabiliteit voeding en/of geneesmiddel
- verstopping van de sonde
- gereguleerde afgifte
- maagsapresistente coating
- adsorptie aan de sonde

6.1 Een deel van de orale route wordt overgeslagen

Bij het toedienen van geneesmiddelen via een sonde wordt altijd een gedeelte van de toedieningsroute overgeslagen; in ieder geval de mond-keelholte en de slokdarm. Bij een voedingssonde waarvan de tip in het duodenum of in het jejunum is geplaatst, wordt ook nog de maag overgeslagen. Dit is ongewenst bij middelen die voor hun opname de zure pH van de maag nodig hebben (cefuroxim, cefpodoxim, ketoconazol, itraconazol).

6.2 Beïnvloeding van stabiliteit van voeding en/of geneesmiddel

Geneesmiddelen kunnen de fysische stabiliteit van sondevoeding aantasten. Met name siropen, sterk zure geneesmiddelen en vloeistoffen gebufferd tot een pH van 4 of lager, geven soms klontvorming en/of veranderingen in de viscositeit en de deeltjesgrootte van de voeding. Hierdoor kan verstopping van de sonde optreden.

Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid dat een geneesmiddel de chemische stabiliteit van bepaalde voedingsbestanddelen (bijvoorbeeld vitaminen) negatief beïnvloedt.

Ook de stabiliteit van het geneesmiddel zelf kan aangetast worden. Het geneesmiddel kan geabsorbeerd worden aan bestanddelen van de voeding (bijvoorbeeld aan kalk in melkproducten), of ontleden. Hierdoor is het onbekend welke hoeveelheid van het geneesmiddel uiteindelijk beschikbaar zal zijn voor absorptie en daarmee voor het therapeutisch effect. Er zijn slechts weinig geneesmiddelen waarvan de houdbaarheid in sondevoeding is onderzocht.

Geneesmiddelen niet toevoegen aan sondevoeding. Voor het toedienen van geneesmiddelen dient de voeding altijd te worden onderbroken.

6.3 Verstopping van de sonde

Er is een aantal kritische factoren als het gaat om verstopping van de sonde. De mogelijkheid van klontvorming is hierboven reeds besproken. Daarnaast zijn de deeltjesgrootte van de vaste stof (in de suspensie of van de vermalen tablet), de dikte (viscositeit) van een vloeistof, de **interne** diameter van de sonde, de grootte van de opening aan het uiteinde van de sonde en het doorspoelen van de sonde kritische factoren.

tabel 4 kritische factoren m.b.t. verstopping van een sonde

- interactie met voeding
- klontvorming
- deeltjesgrootte (bij vaste stoffen)
- viscositeit (bij vloeistoffen)
- interne diameter van sonde
- doorspoelen van sonde.

6.3a Deeltjesgrootte

Verstopping van de sonde, zowel door een vermalen tablet als door een suspensie, blijkt in de praktijk nogal eens problemen te veroorzaken. De deeltjesgrootte is dan de kritische factor.

Aandachtspunten zijn het zorgvuldig fijnmalen van de tablet en het goed doorspoelen van de sonde.

6.3b Viscositeit van de vloeistof

De drank of suspensie moet dun genoeg zijn om met behulp van een injectiespuit door de sonde te worden gespoten.

Een drank of suspensie kan vlak voor het toedienen altijd verdund worden met (leiding)water.

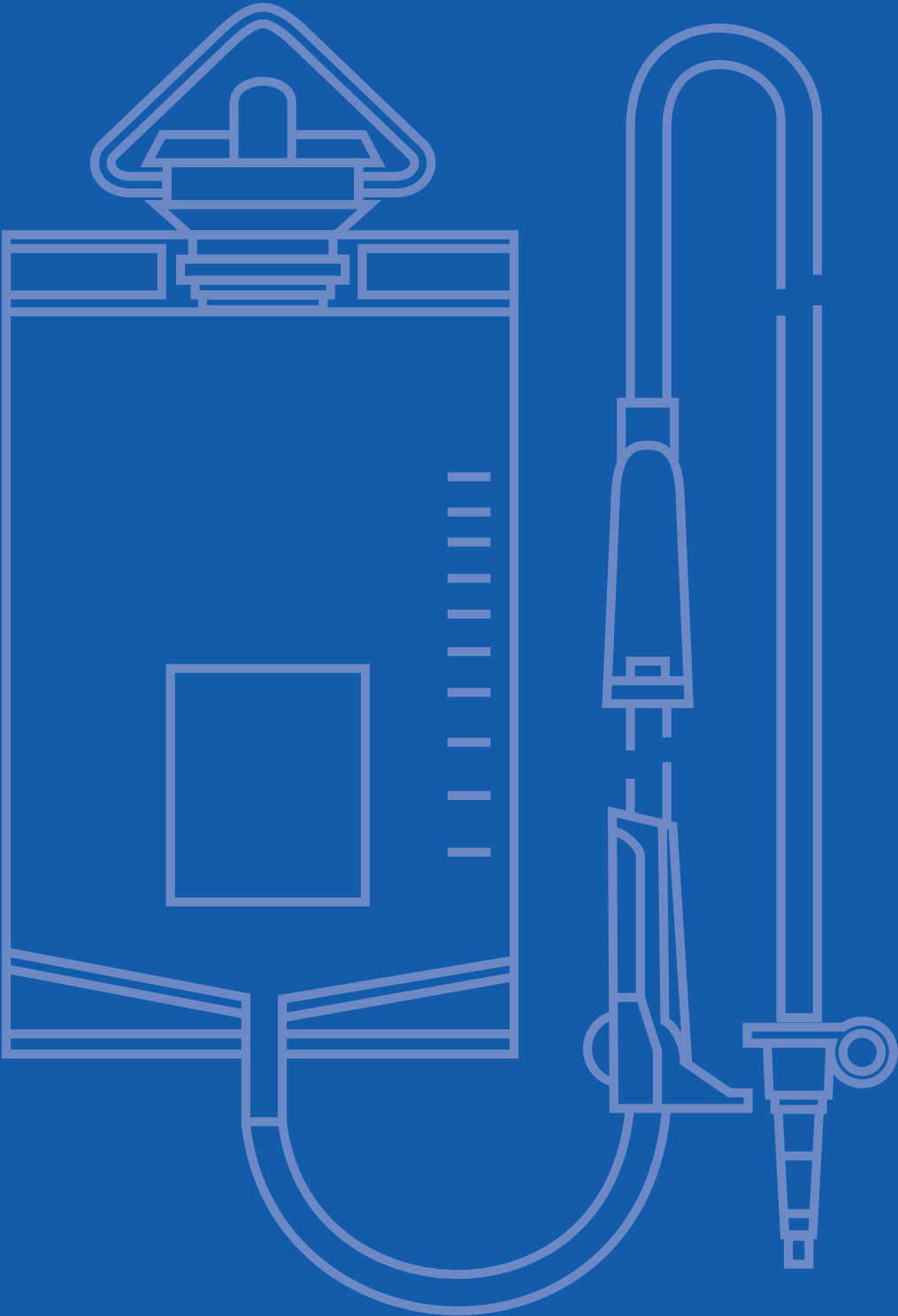
6.3c Interne diameter van de sonde

Hoe klein de deeltjes moeten zijn en hoe dun de vloeibare vorm moet zijn, hangt natuurlijk ook af van de interne diameter van de sonde. Bij sondes wordt de diameter van de sonde weergegeven in Charrière of French (1 Ch = 333 micrometer = 1F). De keuze voor een bepaalde Charrière of French hangt af van de viscositeit van de sondevoeding, hoe lang de sonde moet blijven zitten, de leeftijd van de patiënt en het ziektebeeld van de patiënt.

Met name bij dunne neussondes moet men altijd bedacht blijven op het risico van verstopping van de sonde.

6.3d Doorspoelen van de sonde

De sonde dient zowel voor als na de geneesmiddeltoediening te worden doorgespoeld met 20 à 30 ml vers lauw water. Uit praktisch oogpunt wordt aan kraanwater de voorkeur gegeven. Hiermee kan een eventueel beginnende verstopping weggespoeld worden en kan voorkomen worden dat het geneesmiddel in de sonde met de voeding klonten vormt of aan de sonde adsorbeert.

In tabel 5 staan een aantal regels genoemd die gehanteerd kunnen worden om verstopping van de sonde te voorkomen.

tabel 5 Doorspoelregels sonde	
1.	Per keer spoelen met 20-30 ml lauw kraanwater.
2.	Minimaal 2 x daags spoelen als er niet door de sonde gevoed wordt.
3.	6x daags spoelen bij continue sondevoeding.
4.	Voor en na toedienen van porties sondevoeding spoelen.
5.	Voor en na toedienen van elk afzonderlijk gegeven geneesmiddel spoelen.
6.	Bij voorkeur geen geneesmiddelen door de sonde geven.
7.	Bij dreigende verstopping vaker spoelen.
8.	Geen koolzuurhoudende dranken gebruiken.

Een praktisch probleem kan zijn dat de patiënt een vochtbeperking heeft. In een dergelijk geval dient de hoeveelheid water die gebruikt wordt om geneesmiddelen toe te dienen (in een drank en/of om de sonde door te spoelen) geregistreerd te worden.

6.4 Adsorptie aan de sonde

Eén van de problemen die bij toedienen van geneesmiddelen via de sonde kan optreden, is adsorptie van het geneesmiddel aan de sonde, wat kan leiden tot onderdosering van het geneesmiddel. Binnen de Isala klinieken wordt gebruikt gemaakt van alle beschikbare materialen (PVC en PUR en siliconen). Omdat PUR een zogenaamd inert materiaal is, treedt er bijna geen adsorptie op van geneesmiddel. Echter in sommige gevallen kan adsorptie van eiwitten optreden. Dit geldt alleen voor sondes van onbewerkte PUR.

PVC kan vetoplosbare stoffen (zoals diazepam en nitroglycerine) adsorberen. Siliconen kan een goede bodem vormen voor microbiologische groei.

Om het effect van adsorptie zo klein mogelijk te houden, geldt het advies om alle sondes na toediening van geneesmiddelen altijd goed door te spuiten met lauw water.

Orale toedieningsvormen hoeven niet steriel te zijn. Er bestaan geen aparte microbiële eisen voor geneesmiddelen die per sonde worden toegediend.

In ieder geval moet de oplossing hygiënisch worden klaargemaakt (schone handen en schone hulpmiddelen) om te voorkómen dat ziekteverwekkende bacteriën met het geneesmiddel in de sonde worden gespoten. Als de resulterende vloeistof direct na bereiding wordt toegediend, kan nauwelijks microbiologische groei plaatsvinden. De belasting van de patiënt is daardoor niet hoger dan die van de vaste vorm en van drinkwater.

Het feit dat sondevoeding meestal steriel is, kan voor verwarring zorgen. De reden daarvoor is niet dat de patiënt een steriel preparaat nodig heeft, maar dat de voeding niet geconserveerd is en daardoor alleen in steriele vorm houdbaar.

Enteralijst A-Z

Per geneesmiddel informatie over:

- de geneesmiddelvorm
- wel/niet verpulveren tabletten
- wel/niet openen capsules
- eigenschappen geneesmiddel (smaak. G.I.-bijwerkingen etc.)
- invloed voedsel
- andere vormen
- alternatieven

<p>acarbose Glucobay® tablet 50; 100 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Geneesmiddel vertraagt intestinale koolhydraatvertering. • Bij sondevoeding is middel gecontraïndiceerd (koolhydraat malabsorptie ongewenst). • Voor de maaltijd innemen. alternatief: insuline of overweeg tijdelijk onderbreken van de behandeling. <ul style="list-style-type: none"> • Bij sondevoeding patiënten met diabetes mellitus wordt bijna altijd (naar behoefte) insuline gegeven. </p>
<p>acebutolol tablet 200 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>acenocoumarol tablet 1 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • Op een vast tijdstip ('s avonds) innemen. invloed voedsel: Bindt mogelijk aan eiwitten in voedsel. <ul style="list-style-type: none"> • Controle INR bij starten, afbouwen en beëindigen sondevoeding. alternatief: LMW heparine s.c. </p>
<p>acetazolamide Diamox Sustet® capsule mga 250; 500 mg</p>	<p>Capsules mogen niet geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: acetazolamide (Diamox®) tablet. <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. </p>
<p>acetazolamide Diamox® tablet 250 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>acetylcysteïne Fluimucil® capsule 200 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: acetylcysteïne (Fluimucil®) bruistablet. <ul style="list-style-type: none"> • Tablet eerst oplossen en laten uitbruisen (methode G). </p>
<p>acetylcysteïne Fluimucil® tablet, bruis 200; 600 mg</p>	<p>Eerst oplossen en laten uitbruisen algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Verwerken volgens methode G. </p>
<p>acetylsalicylzuur tablet 500 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5. • Bij voorkeur in ruim water op nuchtere maag. alternatief: carbasalaatcalcium (Ascal®) (doseerverhouding: 500:600) <ul style="list-style-type: none"> • In water uiteen laten vallen. </p>

<p>acetylsalicylzuur cardio tablet 80 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5. • Bij voorkeur in ruim water op nuchtere maag. alternatief: carbasalaatcalcium (Ascal®) (doseerverhouding: 80:100)</p>	<p>A B C D</p>
<p>aciclovir Zovirax® tablet, dispers 200;400;800 mg</p>	<p>In water uiteen laten vallen algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: aciclovir (Zovirax®) suspensie 40 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water. </p>	<p>E F G</p>
<p>acipimox Nedios® capsule 250 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. alternatief: Tijdelijk onderbreken van de behandeling is bijna altijd mogelijk.</p>	<p>H I</p>
<p>acitretine Neotigason® capsule 10; 25 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Zeer gevoelig voor licht en lucht. • Bij voorkeur toevoegen aan een ONDOORZICHTIGE vloeistof (bijv. sondevoeding of melk) en direct toedienen. • Capsule na openen direct verwerken. invloed voedsel: Voedsel en melk verbeteren de opname.</p>	<p>J K L M</p>
<p>alendroninezuur Fosamax® tablet 10 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Mogelijk ulcogeen. • In verticale houding innemen (oesophagitis), tot 30 minuten na inname niet gaan liggen! (bifosfonaten). • Uitsluitend met water innemen. invloed voedsel: Wordt slecht opgenomen: (calciumrijk) voedsel vermindert opname. <ul style="list-style-type: none"> • Op een lege maag innemen: half uur voor het ontbijt. alternatief: Overweeg tijdelijk onderbreken van de behandeling.</p>	<p>N O P Q R</p>
<p>alfacalcidol Etalpa® capsule ec 0,25 / 1 µg</p>	<p>Capsules kunnen niet geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Harde capsule met vloeistof. andere vorm: alfacalcidol (Ethalpa®) druppelvloeistof 2 µg/ml (ca. 0,1 µgr/druppel).</p>	<p>S T</p>
<p>alfuzosine Xatral® tablet 2,5 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>	<p>U V</p>
<p>alfuzosine Xatral XR® tablet, mga 5; 10 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: gewone alfuzosine (Xatral®) tablet. <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. </p>	<p>W X Y</p>

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

<p>allopurinol tablet 100; 300 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kan maagbezwaren geven. • Na voeding innemen. andere vorm: allopurinol (Apurin®) inf vlst (1000 mg poeder voor infusie) <ul style="list-style-type: none"> • Intraveneus als infusie toe te dienen. </p>
<p>alprazolam tablet 0,25; 0,5 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>alprazolam Xanax retard® tablet MGA 0,5; 1; 2 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: gewone alprazolam tablet. <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. </p>
<p>amantadine Symmetrel® capsule met vloeistof 100 mg</p>	<p>Capsules kunnen niet geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Harde capsule met vloeistof. andere vorm: amantadine drank 10 mg/ml (individuele bereiding).</p>
<p>amfotericine B Fungizone® tablet 100 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Risicovolle stof: antibioticum, mogelijk teratogeen. andere vorm: amfotericine (Fungizone®) suspensie 100 mg/ml.</p>
<p>aminoglutethimide Orimeten® tablet 250 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. alternatief: Overweeg tijdelijk onderbreken van de behandeling.</p>
<p>amiodaron Cordarone® tablet 200 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • Tijdens of vlak na de maaltijd innemen. andere vorm: amiodaron (Cordarone®) injvlst 150 mg = 3 ml (50 mg/ml). <ul style="list-style-type: none"> • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). </p>
<p>amitriptyline tablet 10; 25 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Vieze smaak. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). </p>
<p>amitriptyline Tryptizol® tablet 50; 75 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Vieze smaak. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). </p>
<p>amitriptyline Sarotex® capsule mga 25; 50 mg</p>	<p>Capsules mogen niet geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: amitriptyline (Tryptizol®) tablet.</p>

amlodipine Norvasc® tablet 5; 10 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Ontleedt o.i.v. licht. • Na fijnmalen direct toedienen.
amoxicilline Clamoxyl® tablet, dispers 375; 500; 750 mg	Bevat breukgleuf, in water uiteen laten vallen. algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kan maagbezwaren geven. • Bij maagklachten eventueel met voedsel en wat melk. • Bij voorkeur in ruim water op nuchtere maag. invloed voedsel: Voedsel vertraagt opnamesnelheid. andere vorm: amoxicilline pdr voor druppelvloeistof 100 mg/ml; 20 ml, pdr voor susp. 25 of 50 mg/ml; 100 ml. <ul style="list-style-type: none"> • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.
amoxicilline/clavulaanzuur Augmentin® tablet 500/125 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: amoxicilline/clavulaanzuur (Augmentin®) pdr voor susp 50/12,5 mg/ml.
anastrozol Arimidex® tablet 1 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. alternatief: Overweeg tijdelijk onderbreken of overleg met apotheker eventuele alternatieven.
ascorbinezuur tablet 50; 500 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Ontleedt o.i.v. zuurstof. • Na fijnmalen direct toedienen.
atenolol Tenormin® tablet 25; 50; 100 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
atenolol/chloorthalidon Tenoretic® tablet 50/12,5; 100/25 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • 50/12,5 tablet bevat geen breukgleuf; 100,25 wel.
atorvastatine Lipitor® tablet omhuld 10; 20; 40 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Vieze smaak. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof).
auranofine Ridaura® tablet 3 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

 A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

azapropazon Prolixan® tablet 600 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5. alternatief: Ander NSAID, bijv: ibuprofen (Brufen®) bruisgranulaat 600 mg, zetpil of stroop of susp 20 mg/ml.
azapropazon Prolixan® capsule 300 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5. alternatief: Ander NSAID, bijv: ibuprofen (Brufen®) bruisgranulaat 600 mg, zetpil of stroop of susp 20 mg/ml.
azathioprine Imuran mitis® tablet 25 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. andere vorm: Individuele bereiding (suspensie).
azathioprine tablet 50 mg	Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. andere vorm: individuele bereiding (suspensie)
azitromycine Zithromax® tablet 250; 500; 600 mg	Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Voedsel beïnvloedt beschikbaarheid tabletten en suspensie niet. • Tabletten en suspensie kunnen met voedsel ingenomen worden. andere vorm: azithromycine (Zithromax®) poeder voor suspensie 40 mg/ml.
azitromycine Zithromax® capsule 250 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Een substantiële maaltijd vermindert de opname met tenminste 50%. • 1 uur voor of 2 uur na de maaltijd innemen. andere vorm: azithromycine (Zithromax®) poeder voor suspensie 40 mg/ml. • Voedsel beïnvloedt beschikbaarheid van azitromycine uit suspensie niet.
baclofen Lioresal® tablet 5; 10; 25 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • Kan maagbezwaren geven. • Tijdens of vlak na de maaltijd innemen. andere vorm: baclofen infusie vlst 2 mg = 1 ml (2 mg/ml). • Injectievloestof kan oraal gegeven worden (methode H).
benzbromaron Desuric® tablet 100 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

<p>betahistine Betaserc®</p> <p>tablet 8; 16 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p> <p>andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> betahistine (Betaserc®) druppelvlstf 8 mg = 1 ml. Verdun elke dosering in tenminste 100 ml water. </p>
<p>betamethason Celestone®</p> <p>tablet 0.5 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p> <p>andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> betamethason (Celestone Chronodose ®) injvlst 5,7 mg = 1 ml (5,7 mg/ml). Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). </p>
<p>biperideen HCl Akineton®</p> <p>tablet 2 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p> <p>andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> biperideen (Akineton®) injvlst 5 mg = 1 ml (5 mg/ml). Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). </p>
<p>bisacodyl tablet, maagsapresistent</p> <p>5 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Maagsap coating; werkzame stof dient pas in dikke darm vrij te komen. Melk tast zuurbestendige laag aan; niet met melk innemen. </p> <p>andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> bisacodyl (Dulcolax®) zetpil; natriumpicosulfaat (Dulco®) druppels. </p>
<p>bismutosubcitraat De Nol®</p> <p>tablet 120 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Vormt o.i.v. maagzuur een bescherm laag op de maagwand. Toepassing niet zinvol bij duodenumsonde. Uitsluitend met water innemen, een half uur voor tot een half uur na inname geen andere geneesmiddelen, voedsel of drank innemen. </p> <p>alternatief: <ul style="list-style-type: none"> Overweeg tijdelijk onderbreken van de behandeling of overweeg een andere behandeling. </p>
<p>bisoprolol Emcor deco®</p> <p>tablet 2,5 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>bisoprolol Emcor®</p> <p>tablet 5; 10 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>bromazepam Lexotanil®</p> <p>tablet 3; 6 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

bromocriptine Parlodel® tablet 2,5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kan maagbezwaren geven. • Met eten of melk innemen.
broomhexine tablet 4; 8 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: broomhexine drank 1,6 mg/ml.
broomperidol Impromen® tablet 5; 10 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: broomperidol (Impromen®) druppelvloeistof 2 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water. alternatief: broomperidol (als decanoaat) i.m. depot (Impromen® Decanoas) 50mg = 1ml.
brotizolam Lendormin® tablet 0,25 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
budesonide Entocort® capsule 3 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: Afhankelijk van lokalisatie; evt. beclometason dipropionaat klysma 2mg=40ml.
buflomedil Loftyl® tablet 150 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
bumetanide Burinex® tablet 1; 2; 5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: bumetanide (Burinex®) injvst 1 mg =2 ml (0,5 mg/ml). <ul style="list-style-type: none"> • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).
busulfan Myeleran tablet 2 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. alternatief: Overleg mogelijkheden met apotheker
butylscopolamine Buscopan® dragee 10 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: butylscopolamine (Buscopan®) zetpil.

calciumcarb./ lactogluconaat Calcium Sandoz Forte® tablet, bruis	Eerst oplossen en laten uitbruisen algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Verwerken volgens methode G. • Bevat 500 mg (=12,5 mmol) Ca²⁺ per tablet. alternatief: Bij indicatie osteoporose: Overweeg tijdelijk onderbreken behandeling.	A B C
calciumcarbonaat Cacit® tablet, bruis 500 mg	Eerst oplossen en laten uitbruisen algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Verwerken volgens methode G. • Bevat 220 mg (=5 mmol) Ca²⁺ per tablet. • In water uiteen laten vallen. alternatief: Bij indicatie osteoporose: Overweeg tijdelijk onderbreken behandeling.	D E
calciumcarbonaat tablet 500 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • Bevat 220 mg (=5 mmol) Ca²⁺ per tablet. alternatief: Bij indicatie osteoporose: Overweeg tijdelijk onderbreken behandeling.	F G H
calciumcarbonaat Calci Chew® tablet, kauw 1250 mg	In water uiteen laten vallen algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • Bevat 500 mg (=12,5 mmol) Ca²⁺ per tablet. alternatief: Bij indicatie osteoporose: Overweeg tijdelijk onderbreken behandeling.	I J K
calciumgluconaat tablet, kauw 500 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • Bevat 45 mg Ca²⁺ per tablet. alternatief: Bij indicatie osteoporose: Overweeg tijdelijk onderbreken behandeling.	L M N
candesartan cilextil Atacand® tablet 8; 16 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	O P Q
captopril Capoten® tablet 12,5; 25; 50 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Voedsel vermindert opname met 30-40%. <ul style="list-style-type: none"> • Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na geneesmiddeltoediening. 	R S T U
captopril/ hydrochlorthiazide tablet 50/25 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname. <ul style="list-style-type: none"> • Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 2 uur na geneesmiddeltoediening. 	V W X Y
		Z

carbamazepine
tablet
100; 200 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

invloed voedsel: (Sonde)voeding vertraagt opnamesnelheid en vermindert opname met tenminste 10%.

- Controle bloedspiegel.
- Indien mogelijk op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na geneesmiddeldoediening.

andere vorm: carbamazepine (Tegretol®) suspensie 20 mg/ml.

- Evt. controle bloedspiegel.
- Indien mogelijk op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na geneesmiddeldoediening.
- Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.

carbamazepine
Tegretol CR®
tablet, mga
200; 400 mg

Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden

algemeen:

- Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.

andere vorm: carbamazepine gewone tablet, carbamazepine (Tegretol®) susp. 20 mg/ml.

- Evt. controle bloedspiegel.
- Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.

alternatief: Eventueel na overleg met apotheker: rectale toedieningsvorm (individuele bereiding).

carbamazepine
tablet, mga
400 mg

Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden

algemeen:

- Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.

andere vorm: carbamazepine gewone tablet, carbamazepine (Tegretol®) suspensie 20 mg/ml.

- Evt. controle bloedspiegel.
- Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.

alternatief: Eventueel na overleg met apotheker: rectale toedieningsvorm (individuele bereiding).

carbasalaatcalcium
Ascal®
tablet, bruis
38; 100;300;600 mg

Eerst oplossen en laten uitbruisen

algemeen:

- Bruistablet. NSAID: Geeft frequent maagbezwaren.Toelichting in paragraaf 3.5.
- Bij voorkeur in ruim water op nuchtere maag.

andere vorm: carbasalaatcalcium poeder 300 en 600 mg.

carbimazol
tablet
5 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

carbo activatus
Norit®
tablet
125 mg

Mag verpulverd worden

algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

carbocisteïne Balsoclase®/ Rhinathiol® tablet, bruis 750;1000;3000 mg	Eerst oplossen en laten uitbruisen algemeen: • Verwerken volgens methode G. andere vorm: carbocisteïne (Mucodyne®) drank 50 mg/ml; resp. (Rhinathiol®) drank 20 mg/ml. • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.	A B C
carvedilol Eucardic® tablet 6,25; 25 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.	D E
cefradine Maxisporine® capsule 250; 500 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. alternatief: cefaclor granulaat suspensie 25 mg/ml of 50 mg/ml.	F G H
celiprolol Dilanorm® tablet 200; 400 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.	I J
cetirizine Zyrtec® tablet 10 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: cetirizine (Zyrtec®) drank 1 mg/ml	K L
chloorambucil Leukeran® tablet 2 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding.	M N
chloorcyclizine/cinnarizine Primatour® tablet	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.	O P
chloordiazepoxide dragee 5; 10; 25 mg	Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.	Q R
chloorpromazine tablet 25 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.	S T
chloortalidon tablet 25;50 mg	Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.	U V
chloortalidon Hygroton® tablet 25; 100 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.	W X
		Y Z

chloroquine
Nivaquine®
tablet
100 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- Bittere smaak.
- Bij sonde: Tijdens of na sondevoeding innemen.
- Smaak is niet te maskeren: niet geschikt om te verpulveren bij slikklachten.

ciclosporine
Neoral®
capsule met vloeistof
25; 100 mg

Capsules kunnen niet geopend worden
algemeen:

- Harde capsule met vloeistof.

 invloed voedsel: Onverenigbaar met grapefruitsap.
andere vorm: ciclosporine (Neoral®) drank 100 mg/ml (micro-emulsiepreparaat, bio-equivalent aan capsules).

- Drank voor toediening verdunnen met melk of vruchtensap.
- Let op: de biologische beschikbaarheid van ciclosporine hangt af van geneesmiddelvorm en toedieningsweg. Tevens nauw therapeutisch venster: risico over- of onder-dosering.
- Na omschakeling, controle bloedspiegel en eventueel dosering aanpassen.

 alternatief: ciclosporine (Sandimmune®) 50 mg=1 ml, intraveneus

cimetidine
Tagamet®
tablet, bruis
800 mg

Eerst oplossen en laten uitbruisen
algemeen:

- Verwerken volgens methode G.

cimetidine
Tagamet Tiltab®
tablet
200; 400; 800 mg

Mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

cinnarizine
tablet
25 mg

Mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

 invloed voedsel: Langzame en variabele opname (mogelijk pH afhankelijk).

- Tijdens of vlak na de maaltijd innemen.

ciprofloxacine
Ciproxin®
tablet
250; 500; 750 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

 invloed voedsel: Bindt aan metaalionen, antacida en calcium, waardoor opname met 25% afneemt.

- Niet met melkproducten innemen.

 andere vorm: ciprofloxacine (Ciproxin®) suspensie 50 mg/ ml.

cisapride
Prepulsid®
tablet
5; 10 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

 invloed voedsel: Onverenigbaar met grapefruitsap. Wordt snel en volledig opgenomen.

- 15-30 minuten voor voeding toedienen en indien nodig voor de nacht.

 andere vorm: cisapride (Prepulsid pediatrie®) suspensie 1 mg/ml.

<p>citalopram Cipramil® tablet, omhuld</p> <p>20; 40 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Bittere smaak • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). </p> <p>andere vorm: citalopram (Cipramil®) druppelvloeistof (40 mg/ml). <ul style="list-style-type: none"> • De biologische beschikbaarheid van druppels ligt 25% hoger dan die van tablet. • Druppels niet mengen met melk of thee. • Druppels evt. mengen met (sinaas)appelsap. </p>
<p>claritromycine Klacid® tablet 250; 500 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kan maagbezwaren geven. • Bij voorkeur in ruim water op nuchtere maag. </p> <p>invloed voedsel: Voedsel beïnvloedt beschikbaarheid niet.</p> <p>andere vorm: claritromycine granulaat voor suspensie 50 mg/ml.</p>
<p>clemastine Tavegil® tablet 1 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p> <p>andere vorm: clemastine (Tavegil®) injvst 1 mg = 1 ml. <ul style="list-style-type: none"> • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). </p>
<p>clindamycine Dalacin C® capsule 150; 300 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p> <p>andere vorm: clindamycine (Dalacin C®) injvst 600 mg = 4 ml of 300 mg = 2 ml (150 mg = 1 ml). <ul style="list-style-type: none"> • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). </p>
<p>clobazam Frisium® tablet 10; 20 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>clomipramine Anafranil retard® tablet, mga 75 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. </p> <p>andere vorm: clomipramine (Anafranil®) dragee of injvst 25 mg = 2 ml (12,5 mg/ml). <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). </p> <p>alternatief: Evt. na overleg met apotheker: clomipramine zetpil (individuele bereiding).</p>

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

clomipramine
Anafranil®
dragee
10; 25 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: clomipramine (Anafranil®) injvlst 25 mg =2 ml (12,5 mg/ml).
• Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).
alternatief: Evt. na overleg met apotheker: clomipramine zetpil (individuele bereiding).

clonazepam
Rivotril®
tablet
0,5; 2 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: clonazepam (Rivotril®) druppels 2,5 mg/ml.
• Druppels in wangzak instilleren.

clonidine
Dixarit®
dragee
0,025 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: clonidine (Catapresan®) injvlst 150 ug = 1 ml (0,15 mg/ml).
• Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).

clonidine
Catapresan®
tablet
0,15 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: clonidine (Catapresan®) injvlst 150 ug = 1 ml (0,15 mg/ml).
• Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).

clopidogrel
Plavix®
tablet
75 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

clorazepinezuur
Tranxene®
tablet
50 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

clorazepinezuur
Tranxene®
capsule
5; 10; 15 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

clozapine
tablet
25; 100 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

co-trimoxazol
tablet
480; 960 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: co-trimoxazol (Bactrimel®) suspensie 48 mg/ml.

codeïnefosfaat tablet 10; 15; 20 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	A B C
colchicine tablet 0,5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	D E
colecalfierol Devaron® tablet 400 IE mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: vitamine D3 druppels FNA (individuele bereiding). alternatief: Overweeg tijdelijk onderbreken van de behandeling.	F G H
colestipol Colestid® tablet 1000 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Kan maaglcera verergeren. Complexvormer met anionen. andere vorm: colestipol poeder 5 gram (doseerverhouding 2 : 5) <ul style="list-style-type: none"> Colestipol verstopt de sonde. Toevoegen aan ruime hoeveelheid water. alternatief: Overweeg tijdelijk onderbreken van de behandeling.	I J K
colistine Belcomycine® tablet 75 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	L M
cortison acetaat tablet 2; 25 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	N O
cyclofosfamide Endoxan® dragee 50 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. andere vorm: individuele bereiding (suspensie).	P Q
cyproheptadine Periactin® tablet 4 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	R S
danazol Danatrol® capsule 100; 200 mg	Capsules mogen niet geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Antihormoon. invloed voedsel: Vet voedsel verdrievoudigd opname. andere vorm: individuele bereiding (suspensie).	T U
dantroleen Dantrium® capsule 25; 50 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Trage en onvolledige opname. Inhoud capsule oplossen in vruchtensap (geen water of koffie). Na oplossen direct toedienen, niet laten staan. Let op: Kan sonde verstopen. Goed naspoelen met water. 	V W X Y
		Z

desmopressine
Minrin®
tablet
0,1; 0,2 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: desmopressine (Minrin®) neusspray of neusdruppels.

dexametason
tablet
0,5; 1,5; 5 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: dexamethason injvlst 4 mg = 1 ml (4mg/ml) en 100 mg = 5 ml (20mg/ml).
• Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).

dexametason
capsule
40 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: dexamethason injvlst 4 mg = 1 ml (4mg/ml) en 100 mg = 5 ml (20mg/ml).
• Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).

dexchlorfeniramine
Polaramine Repetabs®
tablet, mga
6 mg

Mag niet verpulverd worden
algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.
andere vorm: gewone dexchlorfeniramine (Polaramine®) tablet.
• Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.

dexchlorfeniramine
Polaramine®
tablet
2 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

dexetimide
Tremblex®
tablet
0,5 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: dexetimide (Tremblex®) injvlst 0,25 mg = 2 ml (0,125 mg/ml).
• Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).

dextropropoxyfeen
Depronal®
capsule mga
150 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.
• Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstoppen.
alternatief: paracetamol/codeïnefosfaat of buprenorfine (Temgesic®).

diazepam
tablet
2; 5; 10 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: diazepam injvlst 10 mg = 2 ml (5 mg/ml).
• Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).

diclofenac kalium

Cataflam®
tablet, omhuld
25; 50 mg

Mag, onder voorbehoud, verpulverd worden

algemeen: • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren;
Toelichting in paragraaf 3.5.
• Bij voorkeur voor de maaltijd innemen.
andere vorm: diclofenac zetpil (dezelfde dosis).
diclofenac (Voltaren®) i.m. injectie (dezelfde
dosis).
alternatief: Ander NSAID, bijv: naproxen tablet of zetpil.
• NSAIDs zijn in veel critical care situaties
gecontraïndiceerd.

diclofenac natrium

Diclofenac®
tablet, maagsapresistent
25; 50 mg

Mag, onder voorbehoud, verpulverd worden

algemeen: • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren;
Toelichting in paragraaf 3.5.
andere vorm: diclofenac zetpil (dezelfde dosis).
alternatief: Evt. ander NSAID, bijv: naproxen tablet of zetpil.
• NSAIDs zijn in veel critical care situaties
gecontraïndiceerd.

diclofenac natrium

Diclofenac retard® /
Voltaren®
tablet, mga
75; 100 mg

Mag niet verpulverd worden

algemeen: • Kan maagbezwaren geven;
82% beschikbaar t.o.v. EC-vorm.
• Zie ook paragraaf 3.5 (NSAIDs) in inleiding.
andere vorm: diclofenac zetpil (dezelfde dosis).
diclofenac (Voltaren®) i.m. injectie (dezelfde
dosis).
alternatief: Evt. ander NSAID, bijv: naproxen tablet of zetpil.
• NSAIDs zijn in veel critical care situaties
gecontraïndiceerd.

diclofenac/misoprostol

Arthrotec®
tablet, maagsapresistent
50/0,2; 75/0,2 mg

Mag niet verpulverd worden

algemeen: • Kan maagbezwaren geven.
• Zie ook paragraaf 3.5 (NSAIDs) in inleiding.
andere vorm: diclofenac zetpil (dezelfde dosis).
• Nagaan of gebruik misoprostol noodzakelijk is.
Eventueel i.p.v. misoprostol protonpompremmer
geven.
alternatief: NSAID in veel critical care situaties,
gecontraïndiceerd.

digoxine

Lanoxin PG®
tablet
0,0625 mg

Mag verpulverd worden

algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.
invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.
• Op een lege maag innemen: Geen
(sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na
geneesmiddeltoediening.
andere vorm: digoxine (Lanoxin PG®) elixer 0,05 mg/ml.

digoxine

Lanoxin®
 tablet
 0,125; 0,25 mg

Mag verpulverd worden

algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
 geen bijzonderheden.
 invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.
 • Op een lege maag innemen: Geen
 (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na
 geneesmiddeltoediening.
 andere vorm: digoxine (Lanoxin PG®) elixer 0,05 mg/ml.

dihydroergotamine

Dihyergot®
 tablet
 2,5 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
 geen bijzonderheden.

dihydrotachysterol

Dihydral®
 tablet
 0,2 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
 geen bijzonderheden.

diltiazem

Surazem®, Diloc®
 capsule mga
 120, 180, 240 mg

Capsules kunnen geopend worden

algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft
 mogelijk toxiciteit en te korte werking.
 • Korrels niet verpulveren. Let op: korrels
 kunnen dunne sondes verstopen.

diltiazem

Tildiem XR
 capsule mga
 200; 300 mg

Capsules mogen niet geopend worden

algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft
 mogelijk toxiciteit en te korte werking.
 andere vorm: gewone diltiazem tablet.
 • Dosering per toediening en doseerinterval
 aanpassen.

diltiazem

diltiazem retard,
 Tildiem CR®
 tablet, mga
 90, 120 mg

Mag niet verpulverd worden

algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft
 mogelijk toxiciteit en te korte werking.
 andere vorm: gewone diltiazem tablet.
 • Dosering per toediening en doseerinterval
 aanpassen.

diltiazem

diltiazem, Tildiem®
 tablet
 60 mg

Mag verpulverd worden

algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
 geen bijzonderheden.

diltiazem

Tiadil®
 capsule
 180; 240; 300; 360 mg

Capsules kunnen geopend worden

algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft
 mogelijk toxiciteit en te korte werking.
 • Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen
 dunne sondes verstopen.
 andere vorm: gewone diltiazem tablet.
 • Dosering per toediening en doseerinterval
 aanpassen.

diltiazem Tildiem XR® capsule mga 200; 300 mg	Capsules kunnen niet geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: gewone diltiazem tablet. <ul style="list-style-type: none"> Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.
dinoproston Prostin E2® tablet 0,5 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: vaginale gel (Prostin E2®).
diphenylsulfon Dapson® tablet 100 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
dipyridamol Persantin® dragee 25; 75 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: dipyridamol (Persantin®) injvls 50 mg = 10 ml (5 mg/ml). <ul style="list-style-type: none"> Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).
dipyridamol Persantin® capsule mga 150; 200 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstoppen. andere vorm: dipyridamol dragee. <ul style="list-style-type: none"> Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.
dipyridamol/ acetylsalicyzuur Asasantin® capsule mga 200/25 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstoppen. andere vorm: carbasalaatcalcium (Ascal®) 38 mg 1 dd en dipyridamol (Persantin®) dragee 75 mg 4 dd.
disopyramide Ritmoforine® capsule 100 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
disopyramide Ritmoforine Retard® tablet, mga 250 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: disopyramide (Ritmoforine®) capsule. <ul style="list-style-type: none"> Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

<p>distigmine Ubretid® tablet 5 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname. • Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 -3 voor of een half uur na inname. alternatief: Indicatie heroverwegen.</p>
<p>disulfiram Refusal® tablet 250 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>domperidon tablet 10 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: domperidon (Motilium®) suspensie 1 mg = 1 ml of domperidon (Motilium®) zetpil.</p>
<p>dosulepine Prothiaden® dragee 75 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: dosulepine (Prothiaden mitis®) capsule.</p>
<p>dosulepine Prothiaden mitis® capsule 25 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>doxazosine tablet 1; 2; 4 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>doxazosine Cardura XL® tablet, mga</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.4; 8 mg andere vorm: doxazosine (Cardura®) 1 en 2 mg tablet. • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.</p>
<p>doxepine Sinequan® capsule 10; 25; 50 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>doxycycline tablet 100 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: doxycycline injvst 20 mg = 1ml. • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).</p>
<p>dosulepine Prothiaden® dragee 75 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: dusolepine (Prothiaden mitis®) capsule.</p>

<p>enalapril Renitec® tablet 5; 10; 20; 40 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>	A B C
<p>enalapril/ hydrochloorthiazide Co-renitec® tablet 20/12,5 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>	D E
<p>erythromycinstearaat tablet, maagsapresistent 250; 500 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: • Maagsap coating, geneesmiddel ontleedt o.i.v. maagzuur. • Let op: er bestaan verschillende erytromycine zouten en vormen met een verschillend effect op inname met voedsel. invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname. • Voor optimale opname: Eén uur voor de maaltijd innemen. andere vorm: erytromycine (Erythrocin-ES®) pdr voor suspensie 25, 50 en 100 mg/ml of granulaat 1000 gram in sacht. • Tijdens de maaltijd innemen.</p>	F G H I J K L
<p>erytromycine Erythrocin-ES® tablet, omhuld 500 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • Ethylsuccinaateter: redelijk zuurstabiel. • Let op: er bestaan verschillende erytromycine zouten en vormen met een verschillend effect op inname met voedsel. invloed voedsel: Voedsel verbetert opname. • Tijdens of vlak na de maaltijd innemen. andere vorm: erytromycine (Erythrocin-ES®) pdr voor suspensie 25, 50 en 100 mg/ml of granulaat 1000 gram in sacht. • Tijdens de maaltijd innemen.</p>	M N O P Q
<p>esomeprazol Nexium MUPS® tablet 20; 40 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: • Maagsap coating, geneesmiddel ontleedt o.i.v. maagzuur. • Bij slikklachten: Tablet uiteen laten vallen in 5 ml water (2 min) en innemen (binnen 30 minuten) met water of een licht zure vloeistof (vruchtensap, yoghurt of karnemelk). • Bij sonde <8 charriere: Zie alternatief. • Bij sonde >8 charriere: Verwerken volgens methode D. alternatief: omeprazol pdr v inj. 40 mg. • 40 mg poeder oplossen in 10 ml natriumbicarbonaat 1,4% en binnen 40 min. toedienen. • Bij duodenum sonde is oplossen in natriumbicarbonaat niet nodig. • Spuit sonde na met 20 ml water.</p>	R S T U V W X Y Z

estradiol
Estrofem®
tablet
2 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • Geslachtshormoon.
andere vorm: estradiol (Estraderm®) pleister.

estradiol/norethisteron ac.
Trisequens®
tablet

Mag verpulverd worden
algemeen: • Geslachtshormoon.
andere vorm: estradiol/norethisteron pleister (Estracomb TTS®).

estriol
Synapauze E3®
tablet
1; 2 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • Geslachtshormoon.
andere vorm: estradiol (Estraderm®) pleister.

ethambutol
Myambutol®
tablet
400 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.

ethinylestradiol
tablet
50 microg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.
andere vorm: estradiol (Estraderm®) pleister.

ethosuximide
Ethymal Enteric®, Zarontin®
capsule met vloeistof
250 mg

Capsules kunnen niet geopend worden
algemeen: • Harde capsule met vloeistof. Bittere smaak.
Kan gastro-intestinale bijwerkingen geven.
andere vorm: ethosuximide (Zarontin®) siroop 50 mg/ml.
• Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.

etidronaat/cacit
Didrokrit®
tablet

Mag verpulverd worden
algemeen: • Mogelijk ulcogeen.
• Calciumcarbonaat geeft geen problemen;
calciumcarbonaat (Cacit®) oplossen in water.
• In verticale houding innemen (oesophagitis), tot
30 minuten na inname niet gaan liggen!
(bifosfonaten).
invloed voedsel: Wordt slecht opgenomen: (calciumrijk) voedsel
vermindert opname.
• Op een lege maag innemen: Geen
(sonde)voeding 2 uur voor en 2 uur na
geneesmiddeltodiening.
alternatief: Overweeg tijdelijk onderbreken van de behandeling.

etoposide
Vepesid®
capsule
50; 100 mg

Capsules kunnen niet geopend worden
algemeen: • Zachte capsule met vloeistof.
Kankerverwekkend. Slecht oplosbaar. Variabele
opname (concentratie en pH afhankelijk).
• Bij slikklachten (door patiënt zelf/ thuissituatie):
Capsule in half kop thee, afgekoeld tot 50
graden. Capsule laten smelten en thee verder
laten afkoelen tot drinkbaar
(5 min.). Naspoelen met water en dit ook
opdrinken.
• Bij sonde: Breng capsule, met handschoenen

	<p>aan, over in spuit van 50 a 60 ml. Zie verder methode B.</p> <p>andere vorm: In overleg met apotheek: drank 1 mg/ml (Individuele bereiding).</p> <p>alternatief: Overweeg parenterale toediening.</p>
<p>famotidine Pepcidin® tablet 20 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Vieze smaak. Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). </p> <p>alternatief: ranitidine (Zantac®) bruistablet 150; 300 mg of drank 15 mg/ml.</p>
<p>felodipine Plendil® tablet, mga 2,5; 5; 10 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. Let op: MGA-functie vervalt bij verpulveren. </p> <p>invloed voedsel: Onverenigbaar met grapefruitsap.</p> <p>alternatief: amlodipine (Norvasc®)(zelfde dosering).</p>
<p>feneticilline Broxil® capsule 250; 500 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Vieze smaak. Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). </p> <p>invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname. <ul style="list-style-type: none"> Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 2 uur na geneesmiddeltoediening. </p> <p>andere vorm: feneticilline (Broxil®) stroop 12,5 mg/ml; 25 mg = 1 ml (Forte).</p>
<p>fenobarbital tablet 50; 100 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden door zwangeren.</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Zwangerschapswaarschuwing: categorie D. </p> <p>invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.</p> <p>andere vorm: op aanvraag: fenobarbital drank FNA 4 mg/ml (met acetem) of andere individuele bereiding. Acetem is onverenigbaar met PVC.</p>
<p>fenoxymethylpenicilline tablet, dispers 250;500 mg</p>	<p>In water uiteen laten vallen</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p> <p>invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.</p> <p>andere vorm: fenoxymethylpenicilline pdr voor susp (24 mg/ml). <ul style="list-style-type: none"> Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water. </p>
<p>fenprocoumon Marcoumar® tablet 3 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>

fenytoïne

Diphantoïne Z®
tablet
25; 50; 75; 100 mg

Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden

algemeen:

- Kan maagbezwaren geven.

invloed voedsel: Verminderde opname door calcium (melk) en zuurremmers.

- Absorptie kan tot 70-80% gereduceerd zijn.
- Niet met melk innemen.
- Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na geneesmiddeltoediening.

andere vorm: fenytoïne drank 15 mg/ml.

- Na omschakeling: controle bloedspiegel.
- Op lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na geneesmiddeltoediening.

alternatief: fenytoïne inj. vlst 50 mg/ml, 5ml intraveneus.

- Na omschakeling: controle bloedspiegel.

ferrofumaraat

tablet
65; 200 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

algemeen:

- Geeft frequent maagklachten.

invloed voedsel: Voedsel vermindert opname, bindt aan calcium (melk).

- Inname met voedsel vermindert risico gastro-intestinale bijwerkingen, echter ook de opname.
- Ter voorkoming van maagklachten: met voedsel innemen.
- Voor een goede opname: geen voeding 1 uur tot 2 uur na de geneesmiddeltoediening.

andere vorm: ferrofumaraat suspensie 20 mg/ml (6,4 mg Fe/ml; 700 mg saccharose per ml).

ferrogluconaat

Losferron®
tablet, bruis
695 (80 Fe) mg

Eerst oplossen en laten uitbruisen

algemeen:

- Geeft frequent maagklachten.

invloed voedsel: Voedsel vermindert opname, bindt aan calcium (melk).

- Inname met voedsel vermindert risico gastro-intestinale bijwerkingen, echter ook de opname.
- Ter voorkoming van maagklachten: met voedsel innemen.
- Voor een goede opname: geen voeding 1 uur tot 2 uur na de geneesmiddeltoediening.

andere vorm: ferrogluconaatdrank FNA (69,4 mg/ml= 8 mg/ml Fe).
alternatief: ferrofumaraat susp 20 mg/ml (6,4 mg Fe/ml; 700 mg saccharose per ml).

<p>ferrosulfaat Fero-gradumet® tablet MGA 105 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, geeft frequent maagklachten. invloed voedsel: Voedsel vermindert opname, bindt aan calcium (melk). alternatief: ferrofumaraat susp 20 mg/ml (6,4 mg Fe/ml; 700 mg saccharose per ml). • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. • Op lege maag innemen, bij maagklachten: tijdens de maaltijd.</p>	A B C D E F
<p>fexofenadine Telfast® tablet, omhuld 120; 180 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. alternatief: Een ander anti-histaminicum, bijv. cetirizine (Zyrtec®).</p>	G H I
<p>finasteride Proscar® tablet, omhuld 5 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden door zwangeren algemeen: • Antihormoon: teratogeen voor mannelijke foetus.</p>	J K
<p>flavoxaat Urispas® dragee 200 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. alternatief: oxybutynine (Dridase®) stroop 1 mg/ml.</p>	L M
<p>flecainide Tambacor® tablet 100 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>	N O
<p>flucloxacilline Floxapen® capsule 250; 500 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname. • Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 2 uur na geneesmiddeltoediening. andere vorm: flucloxacilline poeder voor injecties 250; 500; 1000 mg. • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). • Overweeg parenterale toediening.</p>	P Q R S T
<p>fluconazol Diflucan® capsule 50; 150 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: fluconazol (Diflucan®) pdr voor susp 10 mg/ml.</p>	U V
<p>fludrocortison Florinef® tablet 0,1 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>	W X Y

<p>flufenazine Anatensol® dragee 5 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: flufenazine (Anatensol®) injvst 25 mg=1ml of 100 mg=1ml (i.m.).</p>
<p>flunarizine capsule 5 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>flunitrazepam Rohypnol® tablet 1; 2 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>fluoxetine capsule 20 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: fluoxetine stroop 4 mg/ml.</p>
<p>flupentixol Fluanxol® dragee 0,5; 1; 5 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: flupentixol druppelvoeistof 100 mg/ml (1 dr=4 mg).</p>
<p>flurazepam Flurazepam® capsule 15; 30 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>flurbiprofen Froben® dragee 50; 100 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5. andere vorm: flurbiprofen (Froben®) zetpil 100 mg of: alternatief: Overweeg ander NSAID, bijv: ibuprofen (Brufen®) granulaat, zetpil of stroop.</p>
<p>flurbiprofen Froben Suscap® capsule MGA 200 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, kan maagbezwaren geven. • Zie ook paragraaf 3.5 (NSAIDs) in inleiding. andere vorm: flurbiprofen (Froben®) zetpil 100 mg of: alternatief: een ander NSAID bijv: ibuprofen (Brufen®) granulaat, zetpil of stroop.</p>
<p>flutamide tablet 250 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding.</p>
<p>fluvastatine Canef® capsule 20; 40 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • 's Avonds innemen.</p>

fluvoxamine Fevarin® tablet, omhuld 50 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Vieze smaak. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). 	A B C
fluvoxamine maleaat Fluvoxamine® tablet 100 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	D E
folinezuur calcium capsule 6; 15 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	F
foliumzuur tablet 0,5; 5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: foliumzuur injvst 15 mg = 1ml. <ul style="list-style-type: none"> • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). 	G H I J
fosinopril Newace® tablet 10; 20 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	K L
fosinopril/ hydrochlorothiazide Diurace® tablet 20/12,5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	M N
furosemide tablet 20; 40 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	O P
furosemide Lasix Retard® capsule mga 60 mg	Capsules mogen niet geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: furosemide injvst 10 mg/ml oraal geven. Indien nodig: dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.	Q R S
furosemide Lasix® tablet 500 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	T U
fusidinezuur Fucidin® tablet, maagsapresistent 250 mg	Niet verpulveren bij slikklachten en maagsondes, evt. wel bij duodenumsonde. algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Maagsap coating, geneesmiddel geeft bijwerkingen. • Inname met voedsel vermindert risico gastro-intestinale bijwerkingen. andere vorm: fusidinezuur (Fucidin®) suspensie 50 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water. 	V W X Y

fytomenadion
Konakion®
dragee, kauw
10 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.
andere vorm: vitamine K druppels 1 mg = 3 dr.

gabapentin
Neurontin®
capsule
100; 300; 400; 600; 800 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.

gemfibrozil
Lopid®
tablet
600; 900 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.

glibenclamide
tablet
5 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.

gliclazide
Diamicon®
tablet, mga
80 mg

Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden
algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft
mogelijk toxiciteit en te korte werking.
alternatief: glibenclamide.

glimepiride
Amaryl®
tablet
1; 2; 3; 4 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.

granisetron
Kytril®
tablet
1 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.
andere vorm: granisetron injvst 3 mg = 3 ml (1 mg/ml).
• Injectievloeistof kan oraal gegeven worden
(methode H).

haloperidol
tablet
1; 5; 20 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.
andere vorm: haloperidol druppels 2 mg/ml.

hydralazine HCl
Apresoline®
dragee
25 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.
• Monitor bloeddrukveranderingen.
invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.

hydrochloorthiazide
tablet
25; 50 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.
andere vorm: hydrochloorthiazide drank 1 mg/ml (individuele
bereiding).

**hydrochloorthiazide/
amiloride**
Amilorid Comp.®
tablet 5/50 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
geen bijzonderheden.

hydrocortison tablet 20 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: hydrocortison pdr voor inj (100 mg/2 ml solvens). <ul style="list-style-type: none"> Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).
hydrokinine Inhibin® dragee 100 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Vieze smaak.
hydroxycarbamide Hydrea® capsule 500 mg	Capsules mogen niet geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. Breng capsule met handschoenen aan over in een spuit van 50 a 60 ml. In warm water in een spuit uiteen laten vallen (methode B). Na voor toediening gereed maken, het geneesmiddel direct toedienen.
hydroxychloroquine Plaquenil® dragee 200 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Bittere smaak. Te bitter om als poeder in te nemen.
hydroxyzine Atarax® tablet 10; 25 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: hydroxyzine (Atarax®) stroop 2 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.
ibopamine HCl Inopamil® tablet 100; 200 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 100 mg bevat breukgleuf, 200 mg niet. invloed voedsel: Voedsel vermindert de plasmaconcentratie van de werkzame stof (=epinine). <ul style="list-style-type: none"> Bij voorkeur op een lege maag innemen: 1 uur voor of 2 uur na voedsel.
ibuprofen Brufen® tablet, mga 800 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: ibuprofen (Brufen®) bruisgranulaat 600 mg, susp 20 mg/ml of zetpil 500 mg. <ul style="list-style-type: none"> Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

ibuprofen tablet, omhuld 200; 400; 600 mg	Mag, onder voorbehoud, verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5. andere vorm: ibuprofen (Brufen®) bruisingranulaat 600 mg, susp 20 mg/ml of zetpil 500 mg. alternatief: NSAIDs zijn in veel critical care situaties gecontraïndiceerd.
imipramine dragee 10; 25 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
indapamide Fludex® dragee 2,5 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
indometacine capsule 25; 50 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5. alternatief: NSAIDs zijn in veel critical care situaties gecontraïndiceerd.
indomethacine Indocid Retard® capsule MGA 75 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, kan maagbezwaren geven. • Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstoppen. alternatief: NSAIDs zijn in veel critical care situaties gecontraïndiceerd.
irbesartan Aprovel® tablet 150; 300 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
isoniazide tablet 200 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: isoniazide injvlt 100 mg = 1ml (100 mg/ml). <ul style="list-style-type: none"> • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).
isosorbide-5-mononitraat Monocedocard retard® capsule mga 25; 50;100 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. • Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstoppen. andere vorm: gewone isosorbide mononitraat tablet. <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. alternatief: nitroglycerine pleister.

isosorbide-5-mononitraat Monocedocard®/ Promocard® tablet 10; 20; 40 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. alternatief: nitroglycerine pleister.	A B C D
isosorbide-5-mononitraat Promocard® tablet, mga 30;60;120 mg	Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: gewone isosorbide mononitraat tablet. • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. alternatief: nitroglycerine pleister.	E F G H
isosorbidedinidraat Cedocard®/ Isordil® tablet 30; 40 mg	Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. alternatief: nitroglycerine pleister.	I
isosorbidedinitraat Cedocard® tablet, mga 10, 20, 40 mg	Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: gewone isosorbide dinitraat tablet. • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. alternatief: nitroglycerine pleister.	J K L M
isoxsuprine Duvadilan® capsule mga 40 mg	Capsules mogen niet geopend worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: gewone isoxsuprine (Duvadilan®) tablet. • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.	N O P Q
isoxsuprine Duvadilan® tablet 20 mg	Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.	R S T U
isradipine Lomir® tablet 2,5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.	V W X Y
isradipine Lomir capsule MGA 5 mg;	Capsules mogen niet geopend worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: isradipine (Lomir®) tablet. • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.	Z

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

itraconazol
Trisporal®
capsule
100 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
- Bij duodenumsonde of bij gebruik van zuurremmers: Innemen met een zure drank, bijvoorbeeld coca-cola (zonder prik, pH = +/- 2). In een dergelijk geval bij voorkeur op een lege maag innemen.

 invloed voedsel: Opname afhankelijk van zuurgraad van de maag.
andere vorm: itraconazol (Trisporal®) OS drank 10 mg/ml.

- Voor optimale opname: Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 1 uur voor en na geneesmiddeltoediening.

kaliunchloride
Kalium Durettes®
tablet, mga
1000 mg

Mag niet verpulverd worden
algemeen:

- Gereguleerde afgifte, geeft maagdarm bijwerkingen door irritatie slijmvliezen (ulcogeen).
- Op een volle maag innemen.

 andere vorm: kaliunchloride drank 1 mmol= 1 ml. 3 maal daags.

- Drank toevoegen aan fles met sondevoeding en goed mengen.
- Kan misselijkheid, diarree, intolerantie en maagirritatie geven.

 alternatief: Overweeg parenteraal toedienen

ketanserin
Ketensin®
tablet
20 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

ketoprofen
Orudis®
tablet, mga
200 mg

Mag niet verpulverd worden
algemeen:

- Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.

 andere vorm: ketoprofen (Orudis®) capsule of zetpil.

- Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.
- NSAIDs zijn in veel critical care situaties gecontraïndiceerd.

 alternatief: Evt. ander NSAID, bijv: Ibuprofen bruisgranulaat 600 mg, zetpil of stroop of susp 20 mg/ml.

ketoprofen
Orudis®
capsule
50; 100 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen:

- NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5.

 andere vorm: ketoprofen (Orudis®) zetpil.
alternatief: Evt. ander NSAID, bijv: Ibuprofen bruisgranulaat 600 mg, zetpil of stroop of susp 20 mg/ml.

ketotifen
Zaditen®
tablet
1 mg

Mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

 andere vorm: ketotifen (Zaditen®) druppelvlst 1 mg/ml (1 dr = 50 microg) of stroop 0,2 mg/ml.

- Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.

<p>kinidine (als sulfaat) dragee 200 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Bittere smaak, geeft maag darm bijwerkingen door irritatie slijmvliezen (ulcogeen). • Op een volle maag innemen. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). </p>
<p>kinidine (als waterstofsulfaat) Kinidine Durettes tablet, mga 250 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, geeft maag darm bijwerkingen door irritatie slijmvliezen (ulcogeen). <p>andere vorm: kinidine dragee 200 mg (200 mg kinidine sulfaat = 250 mg kinidine waterstofsulfaat).</p> </p>
<p>labetalol Trandate® tablet 100; 200; 400 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>lacidipine Motens® tablet 2; 4 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • 2 mg bevat geen breukgleuf, 4 mg wel. </p>
<p>lactulose Legendal® tablet, bruis</p>	<p>Eerst oplossen en laten uitbruisen algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Verwerken volgens methode G. • Goed naspoelen, kan sonde (ook in opgeloste toestand) verstoppert. <p>andere vorm: lactulose (Legendal®) sachet.</p> </p>
<p>lamotrigine Lamictal dispers® tablet 25; 50; 100 mg</p>	<p>In water uiteen laten vallen algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Disperstabelt, verwerken volgens methode G. </p>
<p>lansoprazol Prezal® capsule mga 15; 30 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Bevat EC-granules, door verpulveren ontleedt geneesmiddel in de maag. • Bij duodenum sonde: granules verwrijven tot suspensie met 15-30 ml. Gebruik van natriumcitraat is niet nodig (geneesmiddel komt niet in de maag). • Bij slikklachten: Granules niet vermaleren, maar mengen met licht zure vloeistof (bijv appelsap) en onmiddellijk innemen. • Bij toedienen via maagsonde: Granules verwrijven tot suspensie met 15-30 ml 0,3 M natriumcitraat oplossing (pH 8,5). </p>
<p>leflunomide Arava® tablet, omhuld 10; 20 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden door zwangeren algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Riscivolle stof. </p>

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

levetiracetam

Kepra®
 tablet, omhuld
 250; 500; 1000 mg

Mag verpulverd worden

algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
 geen bijzonderheden.
 invloed voedsel: Voedsel beïnvloedt beschikbaarheid niet.

levodopa/benserazide

Madopar HBS®
 capsule mga
 125 mg

Capsules kunnen geopend worden

algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft
 mogelijk toxiciteit en te korte werking.
 • Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen
 dunne sondes verstoppen.
 invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.
 • Op een lege maag innemen: Geen
 (sonde)voeding 2 uur voor en 2 uur na
 geneesmiddeldoediening.
 andere vorm: levodopa/benserazide (Madopar®)dispertablet.
 • Dosering per toediening en doseerinterval
 aanpassen.
 • Tablet in water uiteen laten vallen (methode A).

levodopa/benserazide

Madopar®
 tablet
 125; 250 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
 geen bijzonderheden.
 invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.
 • Op een lege maag innemen: Geen
 (sonde)voeding 2 uur voor en 2 uur na
 geneesmiddeldoediening.
 andere vorm: levodopa / benserazide (Madopar®) dispertablet.
 • Tablet in water uiteen laten vallen (methode A).

levodopa/benserazide

Madopar®
 capsule
 62,5 mg

Capsules kunnen geopend worden

algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
 geen bijzonderheden.
 invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.
 • Op een lege maag innemen: Geen
 (sonde)voeding 2 uur voor en 2 uur na
 geneesmiddeldoediening.

levodopa/carbidopa

Sinemet®
 tablet
 62,5; 110; 125; 275 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm:
 geen bijzonderheden.
 invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.
 • Op een lege maag innemen: Geen
 (sonde)voeding 2 uur voor en 2 uur na
 geneesmiddeldoediening.

levodopa/carbidopa

Sinemet CR®
tablet, mga
125; 250 mg

Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden

- algemeen:
  - Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.
- invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.
  - Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 2 uur na geneesmiddeltoediening.
- andere vorm: levodopa/carbidopa (Sinemet®) tablet.
  - Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.
- alternatief: levodopa / benserazide (Madopar®) capsule of dispersietablet.
  - Zie aldaar.

levofloxacin

Tavanic®
tablet, omhuld
250;500 mg

Mag verpulverd worden

- algemeen:
  - Bittere smaak.
  - Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof).
- invloed voedsel: Voedsel heeft vrijwel geen invloed op absorptie. Bindt wel aan ijzer en antacida met magnesium en/of aluminium
  - Niet met melkproducten innemen.
- andere vorm: levofloxacin (Tavanic®) infvst 250mg= 50ml en 500mg=100ml (5mg/ml).
  - Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).

levomepromazine

tablet
25 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

- algemeen:
  - T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
- andere vorm: levomepromazine infvst 25 mg = 1 ml (25 mg/ml).
  - Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).

levothyroxine

Thyrax doutab®/ Euthyrox®
tablet
0,025; 0,1; 0,15 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

- algemeen:
  - T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
  - Monitor thyroïd functie.
- invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname.
  - Op een lege maag innemen: half uur voor het ontbijt.
  - Vermijd voeding op basis van sojabonen.

lisinopril

Zestril®
tablet
2,5; 5; 10; 20 mg

Mag verpulverd worden

- algemeen:
  - T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
  - 5 en 10 mg bevatten geen breukgleuf, 20 mg wel.

**lisinopril/
hydrochlorothiazide**

Zestoretic®
tablet
20/12,5 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

- algemeen:
  - T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

<p>lithiumcarbonaat Camcolit®/ div. tablet 200; 300; 400 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden door zwangeren algemeen: • Zwangerschapswaarschuwing: categorie D.</p>
<p>lithiumcarbonaat Priadel® tablet, mga 400; mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: lithiumcarbonaat (Camcolit®) tablet. • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. • Evt. controle bloedspiegel.</p>
<p>lithiumcitraat Litarex® tablet, mga 564 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: lithiumcarbonaat (Camcolit®) tablet. • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. • Evt. controle bloedspiegel.</p>
<p>lomustine Cecenu® capsule 40 mg</p>	<p>Capsules mogen niet geopend worden algemeen: • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. andere vorm: Individuele bereiding (suspensie).</p>
<p>loperamide HCl capsule 2 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: loperamide (Imodium ®) drank 0,2 mg/ml. • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.</p>
<p>loprazolam Dormonoc® tablet 1 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>loratadine Claritine® tablet 10 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • Voor de maaltijd innemen.</p>
<p>lorazepam tablet 1; 2,5 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: lorazepam (Temesta®) injvlt 4 mg = 1 ml (4mg/ml). • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).</p>
<p>lormetazepam tablet 1; 2 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>

losartan Cozaar® tablet 50 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Bittere smaak. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof).
losartan/hydrochloorthiazide Hyzaar® tablet 50/12,5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Bittere smaak. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof).
lynestrenol Orgametril® tablet 5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
magnesium oxide tablet, kauw 500 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
maprotiline tablet 25; 50; 75 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • 25 mg bevat geen breukgleuf, 75 mg wel.
mebendazol Vermox® tablet, kauw 100 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
mebeverine Duspatal® capsule mga 200 mg	Capsules mogen niet geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte; Hoge concentratie lokaal dient voorkomen te worden. andere vorm: mebeverine (Duspatal®) 10 mg/ml suspensie. <ul style="list-style-type: none"> • 15-20 minuten voor de maaltijd innemen. • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. alternatief: Overweeg (tijdelijk) staken van de behandeling.
meclozine Suprimal® tablet 12,5 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
meclozine/pyridoxine Emesafene® tablet 12,5/25 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
medroxyprogesteron acetaat Provera® tablet 5; 10 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

medroxyprogesteron acetaat
tablet
100; 250 mg

Mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
- 100 mg bevat geen breukgleuf, 250 mg wel.

mefloquine
Lariam®
tablet
250 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- Bittere smaak.
- Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof).

melfalan
Alkeran®
tablet
2 mg

Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden
algemeen:

- Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding.

 andere vorm: Individuele bereiding (suspensie).

meloxicam
Movicox®
tablet
7,5; 15 mg

Bevat breukgleuf, mag, onder voorbehoud, verpulverd worden
algemeen:

- NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5.

 andere vorm: meloxicam (Movicox®) zetpil.
alternatief: Evt. ander NSAID, bijv: Ibuprofen (Brufen®) bruisgranulaat 600 mg, zetpil, stroop of suspensie 20 mg/ml.

meprobamaat
tablet
200; 400 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

mesalazine
Salofalk granustix®
granulaat mga en maagsapresistent
500, 1000 mg

Mag niet verpulverd worden
algemeen:

- Langwerpige granules, maagsapresistent en met verlengde afgifte.
- Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstoppen.
- Met veel water innemen.
- Toepasbaarheid is afhankelijk van situatie.

mesalazine
Asacol®
tablet, maagsapresistent
400; 800 mg

Mag niet verpulverd worden
algemeen:

- Geneesmiddel komt op specifieke plaats vrij.
- Mesalazine heeft een lokale werking; door verwijderen coating komt geneesmiddel direct vrij.
- Zie ook bijsluiter.

 andere vorm: mesalazine (Pentasa® of Salofalk Granu-Stix®) granulaat.

- Granules in water uiteen laten vallen.
- Niet verpulveren of kauwen.
- Tijdens of vlak na de maaltijd innemen.

mesalazine
Salofalk®
tablet, omhuld
250; 500 mg

Mag niet verpulverd worden
algemeen:

- Geneesmiddel komt op specifieke plaats vrij.
- Mesalazine heeft een lokale werking; door verwijderen coating komt geneesmiddel direct vrij.
- Zie ook bijsluiter.

 andere vorm: mesalazine (Pentasa® of Salofalk Granu-Stix®) granulaat.

- Granules in water uiteen laten vallen.

	<ul style="list-style-type: none"> • Niet verpulveren of kauwen. • Tijdens of vlak na de maaltijd innemen.
mesalazine Pentasa® tablet, mga 250; 500 mg	Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Geneesmiddel komt op specifieke plaats vrij. • Zie ook bijsluiters. andere vorm: mesalazine (Pentasa®) granulaat. <ul style="list-style-type: none"> • Granules in water uiteen laten vallen. • Niet verpulveren of kauwen. • Tijdens of vlak na de maaltijd innemen.
mesterolol Proviron® tablet 25 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
metformine Glucophage® tablet 500; 850 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
methadon Symoron® tablet 5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: methadon drank 2 mg/ml FNA (individuele bereiding).
methenamine amygdalaat tablet 500 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: ammoniumamygdalaatdrank FNA (amandelsuur) 150 mg/ml (individuele bereiding).
methotrexaat Ledertrexate® tablet 2,5 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. invloed voedsel: Bindt aan calcium (melk), waardoor opname afneemt. <ul style="list-style-type: none"> • Niet met melkproducten innemen. andere vorm: Individuele bereiding
methylropa tablet 250 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname. <ul style="list-style-type: none"> • Op een lege maag innemen: Geen (sonde)-voeding 30 minuten voor en 30 minuten na geneesmiddeltoediening.
methylfenidaat Ritalin® tablet 10 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

<p>metoclopramide Primperan® tablet 10 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: metoclopramide (Primperan®) drank 1 mg/1ml; druppels 0,1 mg/dr.</p>
<p>metoprolol Selokeen® tablet 50; 100 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>metoprolol Selokeen ZOC® tablet, mga 50; 100; 200 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: gewone metoprolol (Selokeen®) tablet <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. </p>
<p>metronidazol tablet 250; 500 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Risicovolle stof. andere vorm: metronidazol (Flagyl®) suspensie 40 mg/ml; metronidazol (Flagyl®) zetpil. <ul style="list-style-type: none"> • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water. </p>
<p>midazolam Dormicum® tablet 7,5; 15 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: midazolam injvst 1 mg/ml en 5 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). </p>
<p>midodrine Gutron® tablet 2,5; 5 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Voedsel verbetert opname.</p>
<p>mirtazapine Remeron® tablet 30; 45 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> • 45 mg bevat geen breukgleuf, 30 mg wel. mirtazepine (Remeron®) drank 15 mg/ml, solutab (30, 45 mg). <ul style="list-style-type: none"> • Tablet in water uiteen laten vallen (methode A). • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water. </p>
<p>misoprostol Cytotec® tablet 0,2 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>moclobemide Aurorix® tablet 150 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>

morfine Sevredol® tablet 10; 20 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: morfine ampul (oraal) of drank 1 mg/ml <ul style="list-style-type: none"> • Opname morfine drank is zeer variabel.
morfine MS Contin® tablet, mga 10; 15; 30; 60; 100; 200 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. • tablet mga kan rectaal gegeven worden. Bij start: dosis rectaal = dosis oraal; vervolgdosis zonodig verlagen. Bij meerdere tabletten: deze evt. in een capsule (maat 0/00) toedienen. andere vorm: morfine drank 1 mg/ml of ampul (oraal) <ul style="list-style-type: none"> • Zelfde dagdosis in 6 giften. • Opname morfine drank is zeer variabel. alternatief: Fentanyl (Durogesic®) pleister <ul style="list-style-type: none"> • Let op: effect treedt pas na circa 12 uur in.
moxonidine Normatens® tablet 0,2; 0,3 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
multivitaminen Dagravit totaal 30® dragee comb. mg	Verpulveren gaat erg moeilijk andere vorm: Supradyn® bruistablet. <ul style="list-style-type: none"> • Tablet in water uiteen laten vallen (methode A).
nabumeton Mebutan® tablet, dispers 1000 mg	Eerst oplossen en laten uitbruisen algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Bruistablet. NSAID: Geeft frequent maagbezwaren. Toelichting in paragraaf 3.5.
nabumeton Mebutan® tablet 500 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5. andere vorm: nabumeton (Mebutan dispers®) <ul style="list-style-type: none"> • Tablet in water uiteen laten vallen (methode A).
naltrexon Nalorex® tablet 50 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
naproxen tablet 250; 500 mg	Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5. andere vorm: naproxen zetpil <ul style="list-style-type: none"> • NSAIDs zijn in veel critical care situaties gecontraïndiceerd. alternatief: Evt. ander NSAID, bijv: Ibuprofen (Brufen®) bruisgranulaat 600 mg, zetpil of stroop of suspensie 20 mg/ml.

 A
 B
 C
 D
 E
 F
 G
 H
 I
 J
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

natriumchloride tablet 1000 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • Tablet bevat 394 mg natrium (= 1000 mg NaCl). andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> • infusievst 25 mg/ml (2,5%). Inj vlst 2,9 gram = 10 ml (50 mmol/10 ml) • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).
natriumwaterstofcarbonaat natriumbicarbonaat tablet 500 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> • injvst 840 mg = 10 ml (8,4%; 84mg/ml; 6 ml=500 mg) of 210 mg = 5 ml (4,2%; 42mg/ml; 12 ml = 500 mg). • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).
nefazodon Dutonin® tablet 20; 100; 200 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
neomycine sulfaat tablet 375 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
nicardipine Cardene® capsule 20; 30 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> • nicardipine (Cardene®) injvst 5mg=5ml (1 mg/ml). • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).
niclosamide Yomesan® tablet 500 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • In water uiteen laten vallen.
nicotinamide tablet 50 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. alternatief: <ul style="list-style-type: none"> • Overweeg tijdelijk onderbreken behandeling.
nifedipine capsule 10 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Ontleedt o.i.v. licht. • Na openen capsule direct toedienen. alternatief: <ul style="list-style-type: none"> • amlodipine (Norvasc®) tablet.
nifedipine Adalat OROS® tablet, mga 30; 60 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> • gewone nifedipine tablet • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. alternatief: <ul style="list-style-type: none"> • amlodipine (Norvasc®) tablet.

nimodipine Nimotop® tablet 30 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Ontleedt o.i.v. licht. • Na fijnmalen direct toedienen.
nisoldipine Syscor® tablet 5; 10 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Ontleedt o.i.v. licht. • Na fijnmalen direct toedienen. invloed voedsel: Onverenigbaar met grapefruitsap.
nitrazepam tablet 5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
nitrofurantoin Furadantine MC® capsule 50 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kan maagbezwaren geven. • Met wat voedsel innemen.
nitrofurantoin Furabid® capsule MGA 100 mg	Capsules mogen niet geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: nitrofurantoin (Furadantine MC®) capsule (veelal: 50 mg 4 x daags). <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.
norfloxacine Noroxin® tablet 400 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Bindt aan metaalionen, antacida en calcium, waardoor opname afneemt. <ul style="list-style-type: none"> • Niet met melkproducten innemen. • Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na geneesmiddeltoediening.
nortriptyline Nortrilen® tablet 10; 25; 50 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
noscapine Noscapect® dragee 15 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: noscapine (Noscapect®) stroop 1 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.
O-(b-hydroxyethyl)-rutoside Venoruton® capsule 300 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

oestrogeen geconj.
Dagnyl®
tablet
0,3; 0,625; 1,25 mg

Mag niet verpulverd worden
algemeen: • Geslachtshormoon.
andere vorm: Estraderm® pleister.

olanzapine
Zyprexa®
tablet, omhuld
2,5; 5; 10; 15 mg

Mag niet verpulverd worden
algemeen: • Ontleedt o.i.v. licht.
andere vorm: olanzapine (Zyprexa VeloTab®) 5, 10, 15mg
• Tablet in warm water in een spuit uiteen laten vallen (methode B).

olanzapine
Zyprexa VeloTab®
tablet
5, 10, 15 mg

In water uiteen laten vallen
algemeen: • Ontleedt o.i.v. licht.
• Na oplossen direct toedienen, niet laten staan.
• Tablet in warm water in een spuit uiteen laten vallen (methode B).

olsalazine
Dipentum®
capsule
250 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen: • Vieze smaak.
• Poeder oplossen in water of melk, niet in sinaasappelsap.
alternatief: mesalazine (Pentasa®) granulaat.

omeprazol
Losec MUPS®
tablet
10; 20; 40 mg

Mag niet verpulverd worden
algemeen: • Maagsap coating, geneesmiddel ontleedt o.i.v. maagzuur.
• Bij slikklachten: Tablet uiteen laten vallen in 5 ml water (2 min) en innemen met water of een licht zure vloeistof (vruchtensap, yoghurt of karnemelk).
• Bij sonde <8 charriere:: Zie alternatief.
• Bij sonde >8 charriere: Verwerken volgens methode D.
alternatief: omeprazol poed v inj. 40 mg.
• 40 mg poeder oplossen in 10 ml natriumbicarbonaat 1,4% en binnen 40 min. toedienen.
• Bij duodenum sonde is oplossen in natriumbicarbonaat niet nodig.
• Spuit sonde na met 20 ml water.

ondansetron
Zofran®
tablet
4; 8 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: ondansetron (Zofran®) stroop 0,8 mg/ml of zetpil (zelfde dagdosis, 1x daags).
• Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.

orphenadrine HCl
dragee
50 mg

Mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

<p>oseltamivir Tamiflu® capsule 75 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Vieze smaak. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). invloed voedsel: Voedsel beïnvloedt beschikbaarheid niet. andere vorm: oseltamivir (Tamiflu®) pdr voor suspensie 12 mg/ml</p>
<p>oxazepam tablet 10; 50 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • 10 mg bevat geen breukgleuf, 50 mg wel. </p>
<p>oxcarbazepine Trileptal® tablet 300; 600 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: oxcarbamazepinedrank (individuele bereiding). alternatief: carbamazepine <ul style="list-style-type: none"> • Zie aldaar. </p>
<p>oxprenolol Trasicor Retard® tablet MGA 160 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: gewone oxprenolol (Trasicor®) tablet. <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. </p>
<p>oxprenolol Trasicor® tablet 20; 40 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • 20 mg bevat geen breukgleuf, 40 mg wel. </p>
<p>oxybutynine tablet 2,5; 5 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: oxybutynine (Dridase®) stroop 1 mg/ ml of zetpil. <ul style="list-style-type: none"> • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water. </p>
<p>pamidroninezuur APD® tablet, maagsapresistent 150 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Maagsap coating, geneesmiddel geeft bijwerkingen. andere vorm: pamidroninezuur (APD®) drank 15 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> • Drank geeft in maag meer aanleiding tot maagklachten. </p>
<p>pancreatine Pancrease HL®/ Panzytrat® capsule, maagsapresistent 387,45/300 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Bevat EC-granules met lipase 25.000, amylase 22.500 en protease 1.250 FIP-E. • Bij de maaltijd innemen. • Inhoud van capsule (EC-granules) in licht zure vloeistof (bijv. [sinaas]appelsap) dispergeren, naspoelen met water. • Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstoppen. </p>

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

pancreatine

Creon®
capsule, maagsapresistent
150 mg

Capsules kunnen geopend worden

algemeen:

- Bevat EC-granules met lipase 10.000, amylase 8.000 en protease 600 FIP-E.
- Bij de maaltijd innemen.
- Inhoud van capsule (EC-granules) in licht zure vloeistof (bijv. [sinaas]appelsap) dispergeren, naspoelen met water.
- Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstopen.

pancreatine

Panzytrat LD®
tablet, maagsapresistent
120 mg

Capsules kunnen geopend worden

algemeen:

- Bevat EC-granules met lipase 10.000, amylase 9.000 en protease 500 FIP-E.
- Bij de maaltijd innemen.
- Inhoud van capsule (EC-granules) in licht zure vloeistof (bijv. [sinaas]appelsap) dispergeren, naspoelen met water.
- Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstopen.

pancreatine

Pancrease®
capsule, maagsapresistent
234,23 mg

Capsules kunnen geopend worden

algemeen:

- Bevat EC-granules met lipase 5.000, amylase 2.900 en protease 330 FIP-E.
- Bij de maaltijd innemen.
- Inhoud van capsule (EC-granules) in licht zure vloeistof (bijv. [sinaas]appelsap) dispergeren, naspoelen met water.
- Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstopen.

pantoprazol

Pantozol®
tablet, maagsapresistent
20; 40 mg

Mag niet verpulverd worden

algemeen:

- Maagsap coating, geneesmiddel ontleeft o.i.v. maagzuur.

alternatief: (es)omeprazol

- Zie aldaar.

paracetamol

Finimal kinder®
tablet, kauw
60 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

andere vorm: paracetamol stroop 24 mg/ml of paracetamol zetpil.

- Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.

paracetamol

tablet
500 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

andere vorm: paracetamol stroop 24 mg/ml of paracetamol zetpil.

- Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water.

paracetamol/codeïne

tablet
500/10;500/20;500/50 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden

algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

andere vorm: paracetamol/codeïne zetpil.

<p>paracetamol/coffeine tablet 500/50 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. alternatief: paracetamol stroop 24 mg/ml of paracetamol zetpil.</p>	A B C
<p>paroxetine Seroxat® tablet 20 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: paroxetine (Seroxat®) suspensie 2 mg/ml.</p>	D E
<p>penfluridol Semap® tablet 20 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>	F G
<p>penicillamine Kelatin® tablet 250 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname. • Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na geneesmiddeltoediening.</p>	H I J
<p>penicillamine Gerodyl® capsule 150 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname. • Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na geneesmiddeltoediening.</p>	K L M
<p>pentoxifylline Trental® tablet, mga 400 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.</p>	N O P
<p>perfenazine Trilafon® dragee 2; 4; 8 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>	Q R
<p>pergolide Permax® tablet 0,05; 0,25; 1 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>	S T
<p>periciazine Neuleptil® capsule 5; 10 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: periciazine (Neuleptil®) druppels 10 mg/ml.</p>	U V
<p>periciazine Neuleptil® tablet 25 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: periciazine (Neuleptil®) druppels 10 mg/ml.</p>	W X Y

<p>perindopril Coversyl® tablet 2, 4, 8 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>pimozide Orap® tablet 1; 4 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • 1 mg bevat geen breukgleuf, 4 mg wel. </p>
<p>pindolol tablet 5 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>pindolol/cloпамide Viskaldix® tablet 10/5 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>pipamperon Dipiperon® tablet 40 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. <p>andere vorm: pipamperon (Dipiperon®) druppels 40 mg/ml (1 dr = 2 mg).</p> </p>
<p>pipemidinezuur Pipram® tablet 400 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • Tijdens of vlak na de maaltijd innemen. <p>invloed voedsel: Bindt aan metaalionen, antacida en calcium, waardoor opname afneemt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niet met melkproducten innemen. </p>
<p>piracetam Nootropil® capsule 400 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. <p>andere vorm: piracetam (Nootropil®) drank 200 mg/ml.</p> </p>
<p>piracetam tablet 800 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. <p>andere vorm: piracetam (Nootropil®) drank 200 mg/ml</p> </p>
<p>piroxicam Brexine®, Feldene® tablet 10; 20 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag, onder voorbehoud, verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • NSAID: Geeft frequent maagbezwaren; Toelichting in paragraaf 3.5. <p>andere vorm: piroxicam (Brexine®) poedersachet 20 mg of bruistablet.</p> <p>alternatief: Evt. ander NSAID, bijv: Ibuprofen (Brufen®) bruisgranulaat 600 mg, zetpil, stroop of suspensie 20 mg/ml.</p> </p>
<p>pizotifeen Sandomigran® dragee 0,5; 1,5 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>

<p>polystyreensulfonzuur Resonium A®(Na); Sorbisterit® (Ca) poeder</p>	<p>Poeder algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Niet geschikt voor toepassing door sonde; sonde kan makkelijk verstoppem. • Geneesmiddel is onverenigbaar met sondevoeding. </p> <p>invloed voedsel: Ionenwisselende hars: bindt kalium. Onverenigbaar met kaliumrijk voedsel (o.a. fruit).</p> <p>andere vorm: polystyreensulfonzuur (Resonium A®) klysma 30g/ 100 ml.</p>
<p>pramipexol Sifrol® tablet 0,088 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>pravastatine Selektine® tablet 10; 20; 40 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>prazepam Reapam® tablet 10; 20 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>prednisolon tablet 5; 25; 30 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p> <p>andere vorm: prednisolon drank 1 mg/ml; prednisolon injvlt 25 mg = 2 ml. <ul style="list-style-type: none"> • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). </p>
<p>primidon Mysoline® tablet 250 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p> <p>alternatief: Op aanvraag: fenobarbital drank 4 mg/ml (FNA preparaat met alcohol, ongeschikt voor kinderen) of andere individuele bereiding.</p>
<p>procarbazine Natulan® capsule 50 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. </p> <p>andere vorm: Individuele bereiding (suspensie).</p>
<p>promethazine dragee 25 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p> <p>andere vorm: promethazine stroop 1 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> • Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water. </p>

<p>propafenon Rytmonorm® tablet omhuld 150 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Bittere smaak en lokaal anaesthetisch. • Innemen na voedsel en met voldoende water. • Niet geschikt voor verpulveren bij slikklachten. andere vorm: propafenon injvst 70mg/20ml. <ul style="list-style-type: none"> • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H). • Injectievloeistof niet oraal toepassen bij slikklachten. </p>
<p>propranolol tablet 40 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>propranolol Inderal Retard® capsule MGA 80; 160 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: gewone propranolol tablet. <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. </p>
<p>propranolol Inderal® tablet 10; 80 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>propylthiouracil tablet 50 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding. andere vorm: Individuele bereiding (suspensie).</p>
<p>pyrazinamide tablet 500 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>pyridostigmine Mestinon® dragee 60 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>pyridostigmine Mestinon® tablet 10 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>
<p>pyridostigmine Mestinon® tablet, mga 180 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: pyridostigmine (Mestinon®) dragee. <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. </p>

<p>pyridoxine HCl tablet 25; 50 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: pyridoxine HCl injvst 50 mg = 1 ml (50 mg/ml). • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).</p>
<p>quetiapine Seroquel® tablet 25; 100; 200 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>quinapril Acupril® tablet 5; 10; 20 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>ramipril Tritace® tablet 1,25; 2,5; 5; 10 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.</p>
<p>ranitidine Zantac® tablet 150; 300 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: ranitidine (Zantac®) bruisgranulaat. • Tablet eerst oplossen en laten uitbruisen (methode G).</p>
<p>rifampicine Rifadin® capsule 300 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • Kan maagbezwaren geven. invloed voedsel: Voedsel vermindert de opname. • Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na geneesmiddeltoediening. andere vorm: rifampicine (Rifadin®) suspensie 20 mg/ml.</p>
<p>risperidon Risperdal® tablet, omhuld 1; 2; 3; 4 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: risperidon (Risperdal®) drank 1 mg = 1 ml. • Drank niet samen met thee innemen.</p>
<p>ritodrine Pre-Par Retard® capsule mga 40 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. • Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstoppen.</p>
<p>rofecoxib Vioxx® tablet 25 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. alternatief: Evt. ander NSAID, bijv: Ibuprofen (Brufen®) bruisgranulaat 600 mg, zetpil of stroop of suspensie 20 mg/ml.</p>

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

ropinirol
Requip®
tablet omhuld
0,25; 1; 2; 5 mg

Mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

salbutamol
Ventolin®
tablet
2; 4 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

 andere vorm: salbutamol (Ventolin®) drank 0,4 mg/1 ml.

selegiline
Eldepryl®
tablet
5 mg

Mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
- Na het ontbijt en evt. na de lunch (slapeloosheid).

senna
Sennocol®
tablet
185 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

 alternatief: bisacodyl (Dulcolax®) zetpil; natriumpicosulfaat (Dulco®) druppels; sennosiden/dexpantenol (Prunasine®).

sertraline
Zoloft®
tablet
50 mg

Mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

sevalamer
Renagel®
tablet, omhuld
800 mg

Verpulveren gaat erg moeilijk
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
- In warm water in een spuit uiteen laten vallen (methode B).

 andere vorm: sevalamer (Renagel®) capsules 403 mg

sevalamer
Renagel®
capsule
403 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

simvastatine
Zocor®
tablet
10; 20 mg

Mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

sotalol
Sotacor®
tablet
80; 160; 320 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

 invloed voedsel: Voedsel vermindert opname met 20%.

- Bij voorkeur op een lege maag innemen: 1 uur voor of 2 uur na voedsel.

spironolacton
tablet
25; 50; 100 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

 andere vorm: spironolacton drank 32 mg/ml.

<p>sucralfaat Ulcogant® tablet 1000 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Niet geschikt voor toepassing door sonde; sonde kan makkelijk verstopen. Sucralfaat vermindert de opname van diverse geneesmiddelen. </p> <p>invloed voedsel: Bindt aan de eiwitten in voedsel. Onverenigbaar met sondevoeding.</p> <ul style="list-style-type: none"> Op een lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 2 uur na geneesmiddeltoediening. <p>andere vorm: sucralfaat (Ulcogant®) granulaat sachet 1000 mg of suspensie 200 mg/ml.</p> <p>alternatief: Overweeg een H2-antagonist.</p>
<p>sulfasalazine Salazopyrine®; Sulfasalazine® tablet, omhuld 500 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Geneesmiddel komt op specifieke plaats vrij. Sulfasalazine heeft een lokale werking; door verwijderen coating komt geneesmiddel direct vrij. Afhankelijk van de plaats van de sonde en de plaats van de aandoening is verpulveren mogelijk.</p> <p>andere vorm: sulfasalazine suspensie FNA (100 mg/ml).</p> <ul style="list-style-type: none"> Tijdens de maaltijd innemen.
<p>sumatriptan Imigran® tablet, omhuld 50; 100 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Vieze smaak. </p> <p>andere vorm: sumatriptan zetpil 25 mg, injectie voor s.c. gebruik 12mg/ml of neusspray 20 mg/dosis (in andere doseringen).</p>
<p>tacrolimus Prograft® capsule 1 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Onverenigbaar met PVC (sondes). </p> <p>invloed voedsel: Onverenigbaar met grapefruitsap.</p>
<p>tamoxifen tablet 10; 20 mg</p>	<p>Mag niet verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Kankerverwekkend en/of mutageen. Zie ook paragraaf 3.1b in inleiding.</p> <p>andere vorm: Individuele bereiding (suspensie).</p>
<p>tamsulosine Omnic® capsule mga 0,4 mg</p>	<p>Capsules mogen niet geopend worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. </p>
<p>temazepam capsule met vloeistof 10; 20 mg</p>	<p>Capsules mogen niet geopend worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Harde capsule met vloeistof. In warm water in een spuit uiteen laten vallen (methode B). </p> <p>andere vorm: Capsule kan ook rectaal gegeven worden.</p>
<p>terazosine Hytrin® tablet 2; 5 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden</p> <p>algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. Bij voorkeur voor de nacht (orthostatische hypertensie). </p>

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

terbinafine
Lamisil®
tablet
250 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

terbutaline
Bricanyl®
tablet
2,5; 5 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
andere vorm: terbutaline (Bricanyl®) drank 0,3 mg/ml.

terfenadine
tablet
60 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
invloed voedsel: Onverenigbaar met grapefruitsap.
andere vorm: terfenadine (Triludan®) suspensie 6 mg/ml.

testosteron
Andriol®
capsule
40 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen: • Geslachtshormoon.
invloed voedsel: Voedsel verbetert opname.
• Met (wat) voedsel innemen.
andere vorm: testosteron (Sustanon®) injvlst 100 mg = 1 ml , 250 mg = 1 ml i.m..
testosteron (Testoderm®) pleister 10 mg (4 mg/24 uur), 15 mg (6 mg/24 uur).

tetracycline
capsule
250 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen: • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
invloed voedsel: Vormt onoplosbare verbindingen met calcium (melk).
• Niet met melkproducten innemen.
andere vorm: doxycycline (Unidox®) solutab.
• Tablet eerst oplossen en laten uitbruisen (methode G).

theofylline
Theolair Retard®
tablet, mga
175; 250; 350 mg

Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden
algemeen: • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.
andere vorm: Theofylline (Theolair®) liquid 5 mg/ml, eventueel: 30 mg/ml, 60 mg/ml (individuele bereidingen).
• Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.
• Evt. controle bloedspiegel.
• Op lege maag innemen: Geen (sonde)voeding 2 uur voor en 1 uur na geneesmiddeltoediening.

thiamazol Strumazol® tablet 10; 30 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
thiamine tablet 25; 50 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> • thiamine HCl injvst 100 mg = 1 ml (100 mg/ml). • Injectievloeistof kan oraal gegeven worden (methode H).
thioridazine Melleril®; Melleretten® tablet 10;25;50;100 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
thioridazine Melleril® tablet, mga 200 mg	Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> • thioridazine (Melleril®) tablet. • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.
tiapride Tiapridal® tablet 100 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
tiaprofeenzuur Surgam® tablet 200; 300 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. alternatief: <ul style="list-style-type: none"> • Evt. ander NSAID, bijv: Ibuprofen bruisgranulaat 600 mg, zetpil, stroop of susp. 20 mg/ml.
tiaprofeenzuur Surgam Nocte® tablet, mga 300 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: <ul style="list-style-type: none"> • tiaprofeenzuur (Surgam®) tablet of granulaat. alternatief: <ul style="list-style-type: none"> • Evt. ander NSAID, bijv: Ibuprofen bruisgranulaat 600 mg, zetpil, stroop of susp. 20 mg/ml.
tibolon Livial® tablet 2,5 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Geslachtshormoon. alternatief: <ul style="list-style-type: none"> • oestrogeen/progestageen pleister.
tizanidine Sirdalud MR® capsule mga 6 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. • Keerdosering en doseerfrequentie aanpassen. i.v.m. wegvallen mga functie. invloed voedsel: <ul style="list-style-type: none"> • Voedsel beïnvloedt beschikbaarheid niet. • Kan gemengd met voeding gegeven worden.

 A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

<p>tizanidine Sirdalud® tablet 2; 4 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. invloed voedsel: Voedsel beïnvloedt beschikbaarheid niet. <ul style="list-style-type: none"> • Kan gemengd met voeding gegeven worden. andere vorm: tizanidine (Sirdalud MR®) capsules (3 maal daags).</p>
<p>tolbutamide tablet 500; 1000 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • Voor de maaltijd innemen. </p>
<p>tolterodine Detrusitol® tablet 1; 2 mg</p>	<p>Verpulveren gaat erg moeilijk algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Vieze smaak. alternatief: Overweeg een ander spasmolyticum, bijv. oxybutinine (Dridase®) stroop 1 mg/ml.</p>
<p>topiramaat Topamax® tablet 25; 100; 200 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Vieze smaak. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). invloed voedsel: Voedsel beïnvloedt beschikbaarheid niet.</p>
<p>tramadol Tramal Retard® tablet, mga 100; 150; 200 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: tramadol (Tramal®) druppelvloeistof 100 mg/ml; tramadol (Tramagetic®) bruistablet. <ul style="list-style-type: none"> • Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. </p>
<p>tramadol Tramagetic® tablet, bruis 50 mg</p>	<p>Eerst oplossen en laten uitbruisen algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Verwerken volgens methode G. </p>
<p>tramadol Tramal® capsule 50 mg</p>	<p>Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: tramadol (Tramal®) druppelvloeistof 100 mg/ml of zetpil 100mg; tramadol (Tramagetic®) bruistablet 50 mg.</p>
<p>tranexaminezuur Cyklokapron® tablet, omhuld 500 mg</p>	<p>Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Licht bittere smaak. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). andere vorm: tranexaminezuur (Cyklopron®) bruistablet 1000 mg. <ul style="list-style-type: none"> • Tablet eerst oplossen en laten uitbruisen (methode G). </p>
<p>tranlycypromine Parnate® tablet 10 mg</p>	<p>Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. </p>

trazodon Trazolam tablet 100 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	A B C
triamcinolon tablet 4 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	D E
triamteren tablet 50 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kan misselijkheid geven. • Tijdens of vlak na de maaltijd innemen. andere vorm: triamteren drank 2 mg/ml.	F G
triamteren/epitizide Dyta Urese® capsule 50/4 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kan misselijkheid geven. • Tijdens of vlak na de maaltijd innemen. 	H I
triamteren/ hydrochloorthiazide tablet 50/25 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Kan misselijkheid geven. • Tijdens of vlak na de maaltijd innemen. 	J K
trihexifenynidyl Artane® tablet 2; 5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	L M
trimetoprim tablet 100; 300 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. • Bij eenmaal daags doseren : Bij voorkeur voor de nacht (lang in blaas). andere vorm: trimethoprim (Monotrim®) suspensie 10 mg/ml.	N O P
urapidil Ebrantil®; Ebrantil Mitis® capsule mga 30; 60 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. • Korrels direct innemen met vla of yoghurt (niet op de korrels kauwen). • Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstoppen. 	Q R S
ursodeoxycholzuur Ursochol® tablet 300 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	T U
valaciclovir Zelitrex® tablet 500 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> • Vieze smaak. • Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). alternatief: aciclovir (Zovirax®) suspensie 40 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> • 3 gram valaciclovir komt overeen met 4 gram aciclovir. • Tevens andere doseerfrequentie. 	V W X Y

valproïnezuur
Depakine Enteric®
tablet, maagsapresistent
150; 300; 500 mg

Mag niet verpulverd worden
algemeen:

- Maagsap coating, geneesmiddel geeft bijwerkingen.

 andere vorm: valproïnezuur (Depakine®) druppels 300 mg/ml of stroop 40 mg/ml valproïnezuur zetpil.

- Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.
- Evt. controle bloedspiegel.

valproïnezuur
Depakine Chrono®
tablet, mga
150; 300; 500 mg

Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden
algemeen:

- Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.

 andere vorm: valproïnezuur (Depakine®) druppels 300 mg/ml of stroop 40 mg/ml.

- Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.
- Evt. controle bloedspiegel.

valsartan
Diovan®
capsule
80 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

venlafaxine
Efexor®
tablet
37,5 mg

Mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.

venlafaxine
Efexor®
capsule MGA
75; 150 mg

Capsules kunnen geopend worden
algemeen:

- Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.
- Korrels niet verpulveren. Let op: korrels kunnen dunne sondes verstopen.

 andere vorm: gewone venlafaxine (Efexor®) tablet

- Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.

verapamil
dragee
40; 80; 120 mg

Mag verpulverd worden
algemeen:

- Bittere smaak.
- Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof).

verapamil
Verapamil Retard®
tablet, mga
120; 180; 240 mg

Bevat breukgleuf, mag niet verpulverd worden
algemeen:

- Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking.

 andere vorm: verapamil dragee.

- Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen.

vigabatrine
Sabril®
tablet
500 mg

Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden
algemeen:

- T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden.
- Tablet lost snel in 5-10 ml water op. Verwerken volgens methode A.

 andere vorm: vigabatrine (Sabril®) poeder sachets 500 mg.

vitamine B complex dragee	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
vitamine B complex Vitamine B complex forte® dragee	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	
xantinolnicotinaat Complamin® tablet 150 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	
xantinolnicotinaat Complamin® dragee, mga 500 mg	Mag niet verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Gereguleerde afgifte, verpulveren geeft mogelijk toxiciteit en te korte werking. andere vorm: xantinolnicotinaat (Complamin®) tablet. <ul style="list-style-type: none"> Dosering per toediening en doseerinterval aanpassen. 	
zidovudine Retrovir AZT® tablet 300 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: zidovudine (Retrovir AZT®) drank 10 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water. 	
zidovudine Retrovir AZT® capsule 100 mg	Capsules kunnen geopend worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: zidovudine (Retrovir AZT®) drank 10 mg/ml. <ul style="list-style-type: none"> Vloeistof kan vlak voor toediening, verdund worden met water. 	
zolpidem Stilnoct® tablet 10 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. 	
zopiclon Imovane® tablet 7,5 mg	Bevat breukgleuf, mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> Vieze smaak. Smaak evt. camoufleren met limonade of vruchtensap (zoete vloeistof). 	
zuclopentixol Cisordinol® tablet 2; 10; 25; 40 mg	Mag verpulverd worden algemeen: <ul style="list-style-type: none"> T.a.v. de geneesmiddelvorm: geen bijzonderheden. andere vorm: zuclopentixol (Cisordinol®) druppels 20 mg/ml.	

Procedure geneesmiddelen via de sonde

De procedure geneesmiddelen via de sonde valt uiteen in 3 onderdelen:

1 Beoordeling medicatie via orale route

Zie stroomschema op de volgende pagina

2 Voor toediening gereedmaken

Hier worden verschillende methoden weergegeven. Welke methode toegepast dient te worden is afhankelijk van de geneesmiddelvorm.

Wat	Methode
Capsules, hard	B, C, E
Capsules, zacht	B
Dragees	B, C
Granulaat	A
Injectievloeistoffen en poeder voor injectie	H
Korrels	A
MUPS	D
Tabletten	A, C
Tabletten, bruis	G
Tabletten, omhuld	B, C
Tabletten, orodispergeerbaar	A
Vloeibare orale geneesmiddelen	F

3 Toedienen via de sonde

HST 1

Beoordeling medicatie via orale route

Kan de patiënt het geneesmiddel langs de sonde innemen?

JA

NEE

Is (tijdelijk) stoppen van de orale medicatie mogelijk?

JA

NEE

Is er een andere toedieningsroute mogelijk? (rectaal, oromucosaal, of transdermaal, evt. parenteraal)

JA

NEE

Is er een farmacotherapeutisch alternatief dat rectaal, oromucosaal, of transdermaal, evt. parenteraal gegeven kan worden?

JA

NEE

Is er een vloeibare vorm voorhanden?

JA

NEE

Is verpulveren van de tablet /openmaken capsule mogelijk?

JA

NEE

Schrijf een recept met de (eventueel aangepaste) medicatie uit.

Vermeld tevens op het recept dat de patiënt een sonde heeft (middels de notatie 'P.S.').

Neem contact op met de dienstdoende ziekenhuisapotheker.

Voor toediening gereed maken**methode A met handwarm water:**

Granulaat, korrels, tabletten, orodispergeerbare tabletten

Benodigde hulpmiddelen:

- wegwerp drinkbeker of sputumbeker
- spuit met luer- of cathetertipaansluiting van 50 à 60 ml
- afsluitdopje

- 1 Neem een spuit van 50 - 60 ml met een luer- of cathetertipaansluiting en trek de zuiger uit de spuit.
- 2 Breng de tablet, de korrels of het granulaat over in de spuit.
- 3 Zet de zuiger weer terug op de spuit en druk hem door tot het volumestreepje van 10 ml.
- 4 Vul de wegwerpdrukbeker of sputumbeker met handwarm water (ca. 35 C°).
- 5 Breng de spuit in verticale stand in het handwarme water.
- 6 Trek ongeveer 20 ml water op in de spuit; de zuiger staat nu bij het
- 7 Haal de spuit uit het water; voorkom daarbij leeglopen door de uitmonding van de spuit direct omhoog te richten.
- 8 Sluit af met een afsluitdopje.
- 9 Zwenk de spuit voorzichtig om en wacht totdat het geneesmiddel uiteen is gevallen en een heldere oplossing is ontstaan.
- 10 Ontlucht de spuit, op 2 ml lucht na.
- 11 Voorkom daarbij sproeien door de uitmonding van de spuit af te dekken met een tissue of gasje.

methode B met warm water:

Dragees, harde capsules, omhulde tabletten, zachte capsules

Benodigde hulpmiddelen:

- wegwerp drinkbeker of sputumbeker
- spuit met luer- of cathetertipaansluiting van 50 à 60 ml
- afsluitdopje

- 1 Neem een spuit van 50 à 60 ml met een luer- of cathetertipaansluiting en trek de zuiger uit de spuit.
- 2 Breng de omhulde tablet, de dragee, de harde of zachte capsule over in de spuit.
- 3 Zet de zuiger weer terug op de spuit en druk hem door tot het volumestreepje van 10 ml.
- 4 Breng warm water (60 - 70 C°) in de wegwerp drinkbeker of sputumbeker.
- 5 Breng de spuit nu in verticale stand in het water.
- 6 Trek ongeveer 20 ml water op in de spuit; de zuiger staat nu bij het volumestreepje van 30 ml.
- 7 Haal de spuit uit het water; voorkom daarbij leeglopen door de uitmonding van de spuit direct omhoog te richten.
- 8 Sluit af met een afsluitdopje.
- 9 Schud de spuit nu intensief gedurende enkele minuten totdat het geneesmiddel uiteen is gevallen.
- 10 Ontlucht de spuit, op 2 ml lucht na.
- 11 Voorkom daarbij sproeien door de uitmonding van de spuit af te dekken met een tissue of gasje.

methode C met tablettenvermaler (Pill mill): Dragees, harde capsules, omhulde tabletten, tabletten

Benodigde hulpmiddelen:

- tablettenvermaler 'pill mill'
- plastic maatbekertje van tenminste 25 ml
- wegwerp drinkbeker of sputumbeker
- roerstaafje
- spuit met luer- of cathetertipaansluiting van 50 à 60 ml

- 1 Plaats een plastic maatbekertje van tenminste 25 ml in de kunststofhouder.
- 2 Plaats de roestvrijstalen stamper op de tabletten.
- 3 Sluit het maatbekertje af met het deksel, dat aan de stamper zit.
- 4 Maal de tablet in het maatbekertje fijn door de stamper rond te draaien.
- 5 Laat de poeder in ca. 10 ml water uiteen vallen.
- 6 Breng de vloeistof over in een wegwerp drinkbeker of sputumbeker.
- 7 Spoel het maatbekertje na met nog ca. 10 ml water en breng dat over in de wegwerp drinkbeker of sputumbeker.
- 8 Meng met een roerstaafje en zuig de oplossing op in de spuit.
- 9 Reinig de tablettenvermaler met water en laat drogen (geen zichtbaar poeder meer)

Belangrijk

- **Als er grove deeltjes of vliesjes in de vloeistof aanwezig blijven die de sonde kunnen verstoppen, dan kan het geneesmiddel niet gebruikt worden.**
- **Ga in een dergelijk geval na welke andere mogelijkheden er zijn.**

methode D   suspensie maken: MUPS

- Benodigde hulpmiddelen:**
- wegwerp drinkbeker of sputumbeker
  - spuit met luer- of cathetertipaansluiting van 50 à 60 ml
  - afsluitdopje

- 1 Neem een spuit van 50 à 60 ml met een luer- of cathetertipaansluiting en trek de zuiger uit de spuit.
- 2 Breng de tablet over in de spuit.
- 3 Zet de zuiger weer terug op de spuit en druk hem door tot het volumestreepje van 5 ml.
- 4 Breng handwarm water (35 C°) in de wegwerp drinkbeker of sputumbeker.
- 5 Breng de spuit nu in verticale stand in het water.
- 6 Trek ongeveer 25 ml water op in de spuit; de zuiger staat nu bij het volumestreepje van 30 ml.
- 7 Haal de spuit uit het water; voorkom daarbij leeglopen door de uitmonding van de spuit direct omhoog te richten.
- 8 Sluit af met een afsluitdopje.
- 9 Schud de spuit nu gedurende enkele minuten totdat de tablet gedispergeerd is.
- 10 Schud spuit voor toediening nogmaals en zorg dat je daarna onmiddellijk 5 a 10 ml toedient.
- 11 Schud nogmaals (punt spuit steeds omhoog houden) en dien weer 5 a 10 ml toe.
- 12 Herhaal procedure tot spuit leeg is.
- 13 Eventueel nogmaals 20-25 ml opzuigen als er sediment in spuit is achtergebleven (herhaal procedure vanaf stap 10)

Belangrijk

- **Het bereiden van suspensie dient vlak voor toedienen te gebeuren.**
- **Samenklonteren in de punt van de spuit moet voorkomen worden door spuit steeds omhoog te houden.**
- **Soms is het nodig om 50 ml i.p.v. 25 ml water te gebruiken om het samenklonteren te voorkomen.**

methode E   **openen:** harde capsules

Benodigde hulpmiddelen:

- plastic maatbekertje van tenminste 25 ml
- wegwerp drinkbeker of sputumbeker
- spuit met luer- of cathetertipaansluiting van 50 à 60 ml
- afsluitdopje

- 1 Open de capsule. Moeilijk te openen capsules kunnen opengeknipt worden of volgens methode B verwerkt worden.
- 2 Giet de inhoud van de capsule in een spuit.
- 3 Zet de zuiger terug op de spuit en druk hem door tot het volume streepje van 10 ml.
- 4 Breng water in het maatbekertje
- 5 Trek ongeveer 20 ml water op in de spuit; de zuiger staat nu bij het volumestreepje van 30 ml.
- 6 Haal de spuit uit het water; voorkom daarbij leeglopen door de uitmonding van de spuit direct omhoog te richten.
- 7 Sluit af met een afsluitdopje. achtergebleven (herhaal procedure vanaf stap 10)

methode F   **verdunnen:** vloeibare orale geneesmiddelen

Benodigde hulpmiddelen:

- plastic maatbekertje van tenminste 25 ml
- wegwerp drinkbeker of sputumbeker
- roerstaafje
- spuit met luer- of cathetertipaansluiting van 50 à 60 ml

- 1 Verdun dikvloeibare geneesmiddelen om verstopping van de sonde te voorkomen.
- 2 Meet de benodigde hoeveelheid dikvloeibaar geneesmiddel af in een plastic maatbekertje, en breng deze over in een wegwerp drinkbeker of in een sputumbeker.
- 3 Voeg voldoende vers kraanwater toe en meng met een wegwerp roerstaafje.
- 4 Zuig de al dan niet verdunde vloeistof op in de spuit van 50 - 60 ml.

methode G   Bruistabletten

Benodigde hulpmiddelen:

- plastic maatbekertje van tenminste 25 ml
- wegwerp drinkbeker of sputumbeker
- spuit met luer- of cathetertipaansluiting van 50 à 60 ml

- 1 Meet 20 ml koud kraanwater af in een plastic maatbekertje.
- 2 Breng het water in een wegwerp drinkbeker of sputumbeker en voeg de bruistablet toe.
- 3 Laat de tablet gedurende enkele minuten bruisen tot deze volledig uiteen gevallen is. De oplossing mag nog wel koolzuur bevatten.
- 4 Zuig de oplossing op in de spuit van 50 - 60 ml.

methode H   Injectievloeistoffen en poeder voor injectie

Benodigde hulpmiddelen:

- injectiespuit met luer- of cathetertipaansluiting en naald
- spuit met luer- of cathetertipaansluiting van 50 à 60 ml

- 1 **Injectieflacons met poeder voor injectie:** Los de inhoud van de benodigde injectieflacons op.
- 2 Trek de benodigde hoeveelheid van de vloeistof op uit de injectieflacon.
- 3 Voorkom vergissingen: Ga zorgvuldig na of injectievloeistof inderdaad oraal gegeven moet worden.

HST 3

Toedienen via de sonde

- 1 Stop de sondevoeding. Sluit hiertoe de lijn met de open/dichtklem af, zet de enterale voedingspomp stop of in de 'hold'-stand.
- 2 Monteer zonodig een spuitstukje om de spuit aan te sluiten op de voedingssonde of op de medicatiepoort aan het Y-bijspuitpunt aan het toedieningssysteem.
- 3 Als er geen aparte medicatiepoort (Y-bijspuitpunt) is, koppel dan het toedieningssysteem af van de sonde.
- 4 Spuit de voedingssonde door met 20 à 30 ml (kraan)water uit de daarvoor bestemde schone droge spuit.
- 5 Dien het geneesmiddel met behulp van de spuit toe via de medicatiepoort of rechtstreeks in de sonde.
- 6 Controleer of alle geneesmiddel uit de spuit is verdwenen.
- 7 Trek, indien de spuit nog geneesmiddelresten bevat, nogmaals ongeveer 20 à 30 ml handwarm water op in de spuit en sluit deze af met het afsluitdopje.
- 8 Zwenk de spuit voorzichtig om, geef de geneesmiddelresten de tijd om uiteen te kunnen vallen en dien toe.
- 9 Spuit na de toediening de voedingssonde nogmaals door met 20-30 ml (kraan)water.
- 10 Herhaal stap 5 tot en met 9 voor eventuele andere toe te dienen geneesmiddelen.
- 11 Herstart de voeding door de open/dichtklem op te lijn te openen of de voedingspomp te starten.

Retourformulier Handboek Enteralia Isala Klinieken

Opsturen naar afdeling klinische farmacie, t.a.v. T.H.M. Heijnenbrok

datum: _____

geneesmiddel: _____

betreft:

- fout/verbetering
- aanvulling
- verzoek opnemen nieuw geneesmiddel
- overig _____

aanvrager:

naam: _____

afdeling: _____

lokatie: _____

toelichting: _____

Antwoord: (in te vullen door apotheker)

Ten opzichte van de eerste druk, is een aantal monografiën in de enteralialijst aangepast. Het betreft correcties, aanvullingen en nieuwe informatie.

Het gaat om de volgende middelen:

- **acenocoumarol**
- **atorvastatine** (Lipitor®)
- **carbimazol**
- **celiprolol** (Dilanorm®)
- **ciprofloxacin** (Ciproxin®)
- **citalopram** (Cipramil®)
- **dantroleen** (Dantrium®)
- **etoposide** (Vepesid®)
- **fenobarbital**
- **fenytoïne** (Diphantoin Z®)
- **hydrochloorthiazide**
- **isosorbide-5-mononitraat** (Monocedocard® retard en Promocard® retard)
- **levetiracetam** (Keppra®)
- **levofloxacin** (Tavanic®)
- **morfine** (Sevredol®)
- **morfine** (MS Contin®)
- **pipemidinezuur** (Pipram®)
- **ramipril** (Tritace®)
- **theofylline** (Theolair® Retard)
- **verapamil** (Verapamil Retard)

